

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Kemal GÜRİSOY

AB'YE UYUM ÇERÇEVESİNDE BASEL II KRİTERLERİ
VE TÜRKİYE'DEKİ KOBİLER ÜZERİNE ETKİLERİ: ANTALYA
İLİNDEKİ BİR İŞLETME ÜZERİNE BİR UYGULAMA

İşletme Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2010

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Kemal GÜRSOY

AB'YE UYUM ÇERÇEVESİNDE BASEL II KRİTERLERİ
VE TÜRKİYE'DEKİ KOBİLER ÜZERİNE ETKİLERİ: ANTALYA
İLİNDEKİ BİR İŞLETME ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Danışman:

Yrd. Doç.Dr.Hakan ER

İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2010

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Kemal GÜRSOY'un bu çalışması, jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd.Doç.Dr. Sibel Mehter Aykın
Üye (Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Hakan El
Üye : Yrd. Doç. Dr. M. Koray Çetin

Tez Konusu: AB'ye Uyum Gerçevesinde Basel II Kriterleri ve Türkiye'de
Kobiler Üzerine Etkileri: Antalya İlindeki bir İşletme Üzerine bir Uygulama

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi 3.10/2010

Mezuniyet Tarihi 3.10/2010

Prof.Dr. Burhan VARKIVANÇ
Müdür

.....

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
TABLolar LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ.....	1
1. BASEL SÜRECİNİN GELİŞİMİ: BASEL I'DEN BASEL II'YE GEÇİŞ.....	3
1.1. BIS ve Basel Komitesi.....	3
1.2. Basel I.....	4
1.3. Basel I'in Eksiklikleri.....	6
1.4. Basel I'den Basel II'ye Geçiş Süreci.....	7
1.5. Basel II.....	8
1.5.1 Birinci Yapısal Blok	9
1.5.1.1 Kredi Riski	10
1.5.1.1.1 Standart Yaklaşım / Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	11
1.5.1.1.2 İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	13
1.5.1.2 Operasyonel Risk	16
1.5.1.2.1 Temel Gösterge Yaklaşımı	18
1.5.1.2.2 Standart Yaklaşım / Alternatif Standart Yaklaşım.....	18
1.5.1.2.3 İleri Ölçüm Yaklaşımları.....	19
1.5.1.3 Piyasa Riski	19
1.5.1.3.1 Faiz Riski.....	20
1.5.1.3.2 Hisse Senedi Pozisyon Riski	21
1.5.1.3.3 Kur riski.....	21
1.5.2 İkinci Yapısal Blok	22
1.5.3 Üçüncü Yapısal Blok.....	25

2. BASEL II'NİN ETKİLERİ VE BASEL'II YE GEÇİŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE'NİN DURUMU	28
2.1. Basel II'nin Uluslararası Ekonomilere ve Uluslararası Bankacılık Sistemine Etkileri.....	28
2.2. Basel II'nin Finansal Birimlerin İlişkileri Üzerine Etkisi	29
2.3. Basel II'nin Türk Ekonomisi ve Türk Bankacılık Sistemine Etkileri	30
2.4. Basel II'ye Geçiş Sürecinde Türkiye'nin Son Durumu.....	32
3. BASEL II KRİTERLERİNİN KOBİLERE ETKİLERİ VE ANTALYA İLİNDEKİ BİR İŞLETME ÜZERİNE UYGULAMA	38
3.1. Dünyada ve Türkiye'de KOBİ'ler	38
3.2. Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri ve Derecelendirme	42
3.3. Uygulama.....	46
SONUÇ.....	60
KAYNAKÇA	62
EKLER	66
Ö Z G E Ç M İ Ş.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1.	İçsel Derecelendirme Yaklaşımlarında Kullanılan Alacak Çeşitleri	14
Şekil 2.1.	Basel II Çalışma Ortamı	30
Şekil 3.1.	KOBİ'lerin Ölçeksel Dağılımı	40
Şekil 3.2.	KOBİ'lerin Kredi Kullanma Durumu	41
Şekil 3.3.	Derecelendirme Notlarına Göre Risk Ağırlıkları	45
Şekil 3.4.	Derecelendirme Notlarına Göre Faiz Oranları	48
Şekil 3.5.	Net İşletme Sermayesi Karşılaştırılması	56
Şekil 3.6.	Cari Oran Karşılaştırılması	57
Şekil 3.7.	Öz Kaynak Karlılığı Karşılaştırılması	57
Şekil 3.8.	Toplam Borçlar / Öz Sermaye Karşılaştırılması	58
Şekil 3.9.	FVÖK / Faiz Giderleri Oranı Karşılaştırılması	58
Şekil 3.10.	Eklenen Faiz Yükü Karşılaştırılması	59
Şekil 3.11.	Net Kar Karşılaştırılması	59

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1.	Basel II Kapsamında Varlıkların Risk Ağırlıkları	5
Tablo 1.2.	Basel II Uzlaşısı Yapısal Blokları	9
Tablo 1.3.	Basel II Kapsamında Kullanılabilecek Yaklaşımlar	10
Tablo 1.4.	Standart Yaklaşımda Kullanılan Risk Ağırlıkları	12
Tablo 1.5.	Spesifik Risk İçin Kullanılan Risk Ağırlıkları	22
Tablo 1.6.	Kamuyu Bilgilendirme Yükümlülüğünün Kapsamı	26
Tablo 2.1.	Mevzuat Uyum Takvimi (2007-2013)	34
Tablo 2.2.	Mevzuatın Uyumu ve Uygulanması İçin Gerekli Kurumsal Yapılanma İhtiyaçları Takvimi	35
Tablo 3.1.	Türkiye'deki KOBİ Sınıflandırması	38
Tablo 3.2.	AB'deki KOBİ Sınıflandırması	39
Tablo 3.3.	Türkiye – AB KOBİ Sınıflandırmaları Karşılaştırması	39
Tablo 3.4.	Türkiye'deki Firmaların Büyüklüklerine Göre Sınıflandırılması	42
Tablo 3.5.	Basel II Kriterlerine göre Perakende / Kurumsal Portföy Sınıflandırılması	43
Tablo 3.6.	Derecelendirme Notları	44
Tablo 3.7.	Gelir Tablosu	46
Tablo 3.8.	1 Nolu Tahmini Senaryoya Göre Gelir Tablosu	49
Tablo 3.9.	2 Nolu Tahmini Senaryoya Göre Gelir Tablosu	50
Tablo 3.10.	3 Nolu Tahmini Senaryoya Göre Gelir Tablosu	51
Tablo 3.11.	4 Nolu Tahmini Senaryoya Göre Gelir Tablosu	52
Tablo 3.12.	5 Nolu Tahmini Senaryoya Göre Gelir Tablosu	53
Tablo 3.13.	6 Nolu Tahmini Senaryoya Göre Gelir Tablosu	54
Tablo 3.14.	7 Nolu Tahmini Senaryoya Göre Gelir Tablosu	55

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABGS	Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
Advanced IRB	İleri Düzey İçsel Derecelendirme Yaklaşımı (Advanced Internal Ratings Based)
AMA	İleri Ölçüm Yaklaşımı (Advanced Measurement Approach)
ASA	Alternatif Standart Yaklaşım (Alternative Standardised Approach)
BASEL II	Basel Bankacılık Denetim Komitesince Hazırlanmış Olan Sermaye Olcumu ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması
BCBS	Basel Bankacılık Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision)
BCP	Etkin Denetim için Basel Temel İlkeleri (Basel Core Principles for Effective Banking Supervision)
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIS	Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank of International Settlements)
CRD	Avrupa Birliği Sermaye Yeterliliği Direktifleri (Capital Requirements Directive)
CRM	Kredi Riski Azaltma Teknikleri (Credit Risk Mitigation)
EAD	Temerrüt Anındaki Risk Tutarı (Exposure at Default)
ECA	İhracat Kredi Kuruluşları (Export Credit Agencies)
ECAI	Bağımsız Derecelendirme Kuruluşları (External Credit Assessment Institutions)
EMS	Avrupa Para Sistemi (European Monetary System)
EPU	Avrupa Ödemeler Birliği (European Payments Union)
FVÖK	Faiz ve Vergi Öncesi Kar
ICAAP	İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci (Internal Capital Adequacy Assesment Process)
IMF	Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
IRB	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı (Internal Ratings Based)
İDD	İçsel Değerlendirmeye Dayalı Yaklaşım
KOBİ	Küçük ve Orta Boy İşletme
KVYK	Kısa Vadeli Yabancı Kaynak
LGD	Temerrüt Halide Kayıp (Loss Given Default)
M	Vade (Maturity)
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)

PD	Temerrüde Düşme Olasılığı (Probabilty of Default)
QIS	Sayısal Etki Araştırması (Quantitative Impact Study)
SYR	Sermaye Yeterlilik Rasyosu
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TL	Türk Lirası
TTK	Türk Ticaret Kanunu
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
VaR	Riske Maruz Değer Yaklaşımı (Value at Risk)

ÖZET

Basel II Kriterleri her ne kadar bankaların sermaye yeterliliklerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesine ilişkin standartlar bütünü olarak bankacılık sektörünü etkileyen bir uzlaşma olarak görülse de, reel sektöre özellikle de KOBİ'lere etkileri çok fazladır.

Ülkemizde Basel II kriterlerine uyum tam olarak gerçekleşmemiş olsa da, orta vadede Basel II'nin, KOBİ'lere çok büyük etkisi olacak bölümlerinin yürürlüğe girmesi öngörülmektedir. Bu süreçten olumsuz yönde etkilenmemek için KOBİ'lerin Basel II kriterlerini anlamaları ve bu kriterlere uyum amaçlı değişim gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Bu çalışmada, Antalya ilinde faaliyet gösteren KOBİ niteliğindeki bir turizm işletmesinin standart yaklaşımı kullanan bir bankadan kredi kullanması durumunda karşılaşılabilecek kredi faizi yükü 7 senaryo ile gösterilmiş ve KOBİ'lere Basel II'ye uyum sürecinde rekabet avantajlarını arttırmak için uygulama önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

SUMMARY

BASEL II CRITERIA WITHIN THE FRAMEWORK OF HARMONIZATION TO
EUROPEAN UNION AND ITS EFFECTS ON SMEs IN TURKEY: AN APPLICATION IN
A COMPANY IN ANTALYA PROVINCE

Even though the Basel II Criteria have been thought as an accord affecting the Banking System as the sum of standards used to assess the capital adequacies of banks, the effects of them to real sector, especially to SMEs are quite strong.

Despite the fact that convergence to the Basel II Criteria has not been realized in Turkey yet the highly effective parts of Basel II for SMEs are envisaged to be enacted in the mid-term. In order not to be affected throughout this process, SMEs should acknowledge the Basel II Criteria and should take relevant in order to converge.

In this study, the credit interest debt, that a small & medium size tourism enterprise founded in Antalya would be faced in case of using credit from a bank that applies standard approach, is shown under 7 possible scenarios and recommendations for increasing the competitive advantage of the small & medium size tourism enterprise are suggested in the process of converging to Basel II Criteria.

GİRİŞ

Basel II, Uluslararası Ödemeler Bankası bünyesinde kurulmuş olan Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından, farklı ülkelerde sermaye yeterliliği hesaplama yöntemlerini birbirleriyle uyumlu hale getirerek, uluslararası bir sektör standardı oluşturmak amacıyla hazırlanmış olan Basel I'in eksik yönlerini düzeltmek amacıyla yayımlanan standartlar bütünüdür.

Basel II, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 14 Haziran 2006 tarihli, 2006/48 ve 2006/49 sayılı Direktifleri (CRD) ile Avrupa Birliği müktesebatına dahil edilmiştir. AB'ye tam üyelik perspektifi ile 2007-2013 döneminde Avrupa Birliği müktesebatına uyumun tamamlanmasını hedefleyen bütüncül program çerçevesinde, direktiflere uyum sağlamak amacıyla BDDK sorumlu kurum olmak üzere Türk Mevzuatında birçok düzenleme yapılmıştır. Ancak bu düzenlemelere rağmen Türkiye'de Basel II henüz tamamen uygulamaya geçmemiştir.

Basel II uygulamasının başlamasıyla birlikte I. Yapısal Blok'ta açıklanmış olan kredi riski hesaplamalarında, Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların çoğunluğunun standart yaklaşımı kullanmayı planladıkları yapılan anketlerde görülmüştür. Bankaların %41'i 2013 yılına kadar en az temel içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlara geçme konusunda plan yapmaktadır. Kredi riskini hesaplarken 2013 yılından sonra ileri yöntemlere geçmeyi planlayan bankaların oranı ise %29'dur.

Bu çalışmanın amacı, Basel II'ye geçiş sürecinde Türkiye'nin durumunu açıklayarak, Basel II'nin kapsamında bankaların KOBİ'leri daha çok etkileyecek olan yaklaşımları ne zaman uygulayacaklarını tespit etmek ve KOBİ'lerin Basel II kriterlerinden olumsuz yönde etkilenmeden, rekabet avantajlarını arttırmak için yapılması gerekenlere dikkat çekmektir.

Bu çalışma 3 bölümden oluşmaktadır: İlk bölümde, Basel sürecinin gelişimi açıklanmaya çalışılmıştır. Uluslararası Ödemeler Bankasının tarihçesi hakkındaki genel bilgiler bu bölümde ele alınmıştır. Ayrıca Basel I'nin oluşum süreci, yapısı ve eksiklikleri ile

Basel II'ye ihtiyaç duyulma nedenleri üzerinde durulmuştur. Basel II Sermaye Uzlaşını oluşturan 3'l Yapısal Blok bu bölümde açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde, Basel II'nin uluslararası ekonomilere, uluslararası bankacılık sistemine, Türkiye'de finansal birimlerin ilişkilerine, Türk ekonomisine ve Türk bankacılık sistemi üzerindeki etkilerine yer verilmiştir. Ayrıca Basel II'ye geçiş sürecinde Türkiye'de son durum açıklanmaya çalışılmıştır.

nc bölümde, Dünyadaki ve Türkiye'deki KOBİ tanımları ele alınmıştır. Aynı zamanda Basel II Kriterlerinin KOBİ'lere etkileri incelenmiş ve kredi riski ile ilgili bir kavram olan derecelendirme üzerinde durulmuştur. Bu bölümün son kısmında ise Antalya ilinde faaliyet gösteren KOBİ niteliğindeki bir turizm işletmesinin standart yaklaşımı kullanan bir bankadan kredi kullanması durumunda karşılaşacağı kredi faizi yükü ve bu yükün firmanın finansal tablolarına etkileri 7 senaryo ile gösterilmeye çalışılmıştır.

1. BASEL SÜRECİNİN GELİŞİMİ: BASEL I'DEN BASEL II'YE GEÇİŞ

1.1. BIS ve Basel Komitesi

BIS (Uluslararası Ödemeler Bankası) 1930 yılında kurulmuştur. Dünyadaki en eski uluslararası finansal kuruluştur ve uluslararası Merkez Bankaları birliğinin merkezi konumundadır (<http://www.bis.org/about/history.htm>, Erişim Tarihi: 18.04.2010).

BIS 1930 yılında I. Dünya savaşı sonrası Alman hükümetinin Versay anlaşması gereği ödemesi gereken tazminat ödemeleri için yürürlüğe alınmış olan Young Planı çerçevesinde kurulmuştur. Bu yeni banka, tazminatları tahsil etmek, idare etmek ve dağıtmak amacıyla Berlin'de daha önce kurulmuş olan bankanın görevlerini devralmıştır. Bankanın ismi bankanın pozisyonu itibarıyla belirlenmiştir. Bunların dışında BIS'in kurulma amaçları arasında Dawes ve Young kredileri (uluslararası finansal tazminat kredileri) için emanetçi olmak ve merkez bankaları birliğini geliştirmek bulunmaktadır (<http://www.bis.org/about/history.htm>, Erişim Tarihi: 18.04.2010).

1930 yılından itibaren Basel'de BIS'teki merkez bankaları birliği olarak, merkez bankaları başkanları ve uzmanları ile diğer özel kurumların uzmanları düzenli olarak toplantılar yapmaktadır. Bu birliğin desteği ile BIS, kendi araştırmalarını yaparak finansal ve parasal ekonomi alanlarında gelişmeler sağlamış ve ekonomik ve finansal bilgi kaynaklarına önemli katkılar sağlamıştır (<http://www.bis.org/about/history.htm>, Erişim Tarihi: 18.04.2010).

Para politikası alanında BIS, ikinci dünya savaşından 1970'lerin başlarına kadar Bretton Woods sisteminin savunulması ve uygulanmasına odaklanmıştır. 1970'lerde ve 1980'lerde petrol krizi ve uluslararası borç krizlerin ardından sınır ötesi para akışına odaklanılmıştır. 1970'lerde krizler bankacılık sektöründeki uluslararası denetimin gerekliliğini ortaya çıkartmıştır. Bunun ardından 1988 Basel Sermaye Uzlaşısı ve bunun revizyonu sayılan Basel II tebliğleri yayımlanmıştır. Ekonomik entegrasyon ve globalleşme yolunda finansal sağlamlığın önemi 1997 Asya krizi ile bir kez daha göz önüne çıkmıştır (<http://www.bis.org/about/history.htm>, Erişim Tarihi: 18.04.2010).

Para politikası birliğini geliştirme dışında BIS “geleneksel” bankacılık fonksiyonlarından olan merkez bankaları temsilciliği ve emanetçiliği görevini devam ettirmektedir. BIS ikinci dünya savaşının ardından Avrupa para birimlerinin konvertibilitesini sağlamaya yardımcı olan Avrupa Ödemeler Birliği (EPU 1950-1958) temsilciği görevini yürütmüştür. Aynı zamanda, Avrupa para birimleri arasındaki kur dengesini ayarlama ve tek bir kura dönüştürme işlevlerini yapan Avrupa Para Sistemi (EMS 1979-1994) temsilciği de yapmıştır (<http://www.bis.org/about/history.htm>, Erişim Tarihi: 18.04.2010).

BIS acil durumlarda uluslararası para sistemine finansal destek sağlamaktadır. 1931-1933 yıllarındaki kriz sırasında, BIS hem Avusturya hem de Almanya merkez bankalarına destek kredi organize etmiştir. 1960’lı yıllarda BIS Fransız Frangına ve Sterline özel destek kredileri ayarlamıştır. Son dönemlerde IMF öncülüğündeki programları desteklemiştir (<http://www.bis.org/about/history.htm>, Erişim Tarihi: 18.04.2010).

1.2. Basel I

Basel Bankacılık Denetim Komitesi 1988 yılında farklı ülkelerde uygulanan sermaye yeterliliği hesaplama yöntemlerini birbirleriyle uyumlu hale getirmek ve bu konuda uluslararası geçerliliği olan asgari bir sektör standardı oluşturmak amacıyla Basel-I olarak adlandırılan Sermaye Yeterliliği Uzlaşını yayımlamıştır. Söz konusu Uzlaş başta G-10 ülkeleri olmak üzere birçok ülke denetim otoritesince kabul görmüştür (BDDK, 2005(a), s.1).

Komite, Basel I Uzlaşısı ile uluslararası düzeyde faaliyette olan bankaların sermayeye yeterliliklerini düzenlemek amacıyla, Cooke rasyosu olarak da adlandırılan sermayeye yeterlilik rasyosu (SYR) oluşturulmuştur.

$$\text{Sermaye Yeterliliği Rasyosu (SYR)} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Gayrinakdi Krediler}} \geq \%8$$

SYR’de öz kaynak olarak adlandırılan değişken, bankaların resmi defter kayıtlarından farklı bir şekilde tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre sermayenin hesaplaması şu şekildedir:

- +I : Ana Sermaye (ödenmiş sermaye + dağıtılmamış karlar)
- +II : Katkı Sermaye (karşılıklar + rezervler + fonlar)
- +III : Üçüncü Kuşak Sermaye (sadece piyasa riski için kullanılabilen sermaye benzeri krediler)
- IV : Sermayeden İndirilen Değerler (aktifleştirilmiş giderler + mali iştirakler)
- : = ÖZ KAYNAK

Risk Ağırlıklı Varlıklar varlık tipleri itibariyle 4 gruba ayrılmıştır. Bu gruplar Tablo 1.1'de görülmektedir.

Tablo 1.1. Basel I Kapsamında Varlıkların Risk Ağırlıkları

Varlık Türü	Risk Ağırlıkları (%)
Nakit değerler, merkez bankalarına ve merkezi hükümetlere ulusal para cinsinden verilen ve ulusal para cinsinden tahsil edilecek borçlar, OECD üyesi ülkelerin merkezi hükümetlere ve merkez bankalarına verilen diğer borçlar ile OECD ülkelerinin merkezi hükümetlerince teminat altına alınana aktif kalemleri	0
Uluslararası kalkınma bankalarından olan veya bu bankalar tarafından teminat altına alınan varlıklar, OECD içinde yerleşik bankalardan olan veya bu bankalarca teminat altına alınan aktifler, OECD dışındaki bankalara kullanılan veya bu bankalarca garanti altına alınan ve vadesi bir yıldan kısa olan krediler, OECD içinde yer alan yerel yönetimlere verilen borçlar ve tahsil edilmekte olan nakit aktifler	20
Sahibi tarafından kullanılan veya kiraya verilen bir gayrimenkul ile teminat altına alınan banka kredileri	50

<p>Özel sektöre kullandırılan krediler, OECD dışındaki bankalara kullandırılan vadesi bir yıldan uzun krediler, OECD dışındaki ülkelerin merkezi hükümetlerine yabancı para cinsinden kullandırılan krediler, mülkiyeti kamu kuruluşlarına ait ticari firmalara kullandırılan kredilerle bankanın kullandığı binalar araziler, araç-gereçler ve diğer sabit varlıklar, diğer gayrimenkul yatırımları, diğer bankalardan sağlanan sermaye araçları ile tüm diğer varlıklar</p>	<p>100</p>
---	------------

(Kaynak: Aksoy, 2009, s.26)

Türkiye’de 1988 yılından başlayarak Basel I standardına kademeli bir geçiş yapılmıştır. 1989 yılında %5 olan SYR, 1990 yılında %6, 1991 yılında %7 ve 1992 yılında standartlara uygun olarak %8’e yükseltilmiştir. Basel I standardı, başlangıçta sadece uluslararası faaliyet gösteren bankalar için önerilmiş bir yaklaşımken, zaman içinde beklenenin çok ötesinde kabul görerek tüm ülkeler ve bankalar için uygulanmaya başlamıştır (Teker, Bolgun ve Akçay, 2005, s.45).

Kredi riski dışındaki riskleri dikkate almayan Basel-I’in yayımlanmasının ardından, bankaların finansal yapılarında piyasa risklerinin de oldukça önemli bir rol üstlendiği hususunun daha iyi anlaşılması ve sektörde ortaya çıkan gelişmeler paralelinde, Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından piyasa risklerinin sermaye yeterliliğine dahil edilmesini içeren bir doküman üç yıllık bir neticesinde son hali verilerek 1996 yılında yayımlanmıştır. Ülkemizde sermaye yeterliliği ölçümlerine piyasa riskinin de dahil edilmesi, ilk olarak Şubat 2001 tarihinde yürürlüğü giren Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile gerçekleşmiştir (BDDK, 2005(a), s.1-2).

1.3. Basel I’in Eksiklikleri

Yürürlüğe girdiği andan itibaren eleştirilere maruz kalan Basel standartlarının eksik yönleri olarak şu şekilde sıralanabilir:

- Sermaye yeterliliği hesaplanmasına esas teşkil eden risk ölçütlerinin yeterli

- olmaması,
- sadece kredi riskinin tanımlanması,
- elde tutulan varlıklar ve finansal kurumlar arasında hassas bir risk ayırımı yapmaması,
- portföy kavramını gözardı ederek portföy içindeki risklerin netleştirilmesini hesaba katmaması,
- elde tutulan varlıkların piyasa değerleri yerine muhasebe değerlerini esas alması (Teker vd., 2005, s.45).

Basel I’de bankanın maruz kaldığı kredi riski, %0, %10, %20, %50 ve %100 katsayılarıyla çarpılmak suretiyle hesaplanmaktadır. Sadece 5 ayrı risk ağırlığı kullanılması nedeniyle risk duyarlılığı düşük olan Basel I, farklı alanlarda faaliyet gösteren bankalarda aynı şekilde uygulandığı için “herkese tek beden elbise” (one-size-fits-all) şeklinde tanımlanmıştır. Aynı zamanda, “OECD klüp kuralı” (club rule) adındaki uygulama nedeniyle, OECD üyesi ülkelerin hükümetlerine %0, üye ülkelerin bankalarına olan borçlara ise %20 ağırlık verilmektedir. Ancak, OECD’ye üyesi olmayan ülkeler için %100 risk ağırlığı kullanılması eleştiri konusu olmuştur (BDDK, 2005(b), s.2).

Hassas bir ölçüm yapamaması, operasyonel riski kapsamaması, kredi riskinin hesaplanmasında tek bir yöntemin kullanılması Basel I’in eksik yönleri olarak ortaya çıkmaktadır (TBB,2006, s.5).

1.4. Basel I’den Basel II’ye Geçiş Süreci

Basel I’deki eksiklikleri düzeltmek amacıyla, Haziran 1999’da birinci taslak metin, Ocak 2001’de ikinci taslak metin, Nisan 2003’te üçüncü taslak metin yayımlanmıştır. Komite tarafından Basel-II’ye geçilmesi halinde olabilecek muhtemel değişimleri tahmin etmek amacıyla yapılan sayısal etki çalışmalarının (Quantitative Impact Study – QIS) sonucusu ve en kapsamlı olanı QIS-3’te, 43 ülkeden 365 banka kapsanmış ve sonuçlar Mayıs 2003’te yayımlanmıştır. Türkiye’de QIS-3’e katılım, önemli altı banka ile sağlanmıştır. Yeni uzlaşının Türk bankacılık sektörü üzerine muhtemel etkisini görmek amacıyla BDDK tarafından yapılan QIS-TR çalışması ise 23 bankanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir (BDDK, 2005(b), s.3).

Komite Haziran 2004'te sermaye yeterliliği hesaplamasında "herkese tek beden elbise" Basel-I'in eksiklikleri nedeniyle "Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel-II)"nı yayımlamıştır (BDDK, 2005(b), s.3).

1997 yılında Komite tarafından yayımlanan "Etkin Bankacılık Denetimi için Basel Temel İlkeleri" (Basel Core Principles for Effective Banking Supervision – BCPs), bir ülkenin bankacılık sisteminin sağlam ve istikrarlı olabilmesi için bulunması gereken temel özellikleri ortaya koymaktadır. Aynı zamanda Basel II'ye geçiş için önemli bir referans kaynağı olan Etkin Bankacılık Denetimi için Basel Temel İlkeleri 25 maddeden oluşmaktadır (Ek-1) (BDDK, 2005(b), s.3).

Ana başlıkları şu şekildedir:

- Etkin bankacılık gözetim ve denetimi için ön koşullar (1) nolu madde,
- Faaliyet izni ve yapı (2-5) nolu maddeler,
- Bankaların ihtiyati yönetimine ilişkin düzenlemeler ve yükümlülükler (6-15) nolu maddeler,
- Aralıksız banka gözetimine ilişkin yöntemler (16-20) nolu maddeler,
- Bilgi verme yükümlülükleri (21) nolu maddeler,
- Gözetim ve denetim otoritelerinin yasal yetkileri (22) nolu maddeler
- Sınır ötesi bankacılık (23-25) nolu maddeler.

1.5. Basel II

Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı, bankaların sermaye yeterliliklerinin ölçülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin olarak BIS bünyesinde faaliyet gösteren Basel Bankacılık Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) tarafından yayımlanan standartlar bütünüdür (BDDK, 2005(a), s.1).

Bankaların daha iyi bir risk yönetimi sistemine sahip olmasını hedefleyen Komite, Basel II'ye geçiş amacını "risk yönetimine daha fazla önem vermek ve bankaların risk değerlendirme kapasitelerinde devam eden gelişmeleri cesaretlendirmek" olarak belirtmektedir (BDDK, 2005(b), s.5).

Basel II üç temel yapısal blok üzerine kurulmuştur. Tablo 1.2'de görülen bu yapısal bloklar aşağıda detayları ile incelenecektir.

Tablo 1.2. Basel II Uzlaşısı Yapısal Blokları

Yapısal Blok	İçerik
I. Asgari Sermaye Yükümlülüğü	Bankanın İçsel Denetimi: Riskin banka tarafından ölçümü, kontrolü ve izlenmesi
II. Kamu Denetimi	Kamu Otoritesinin Denetimi: Bankacılık denetim ve düzenleme otoritesinin bankanın risk yönetimi ve iç denetim sistemlerin yetkinliğine dönük denetimi
III. Piyasa Disiplini	Piyasa Denetimi: Bankanın piyasa güçleri tarafından denetimi

(Kaynak: Candan ve Özün, 2009, s.11)

1.5.1 Birinci Yapısal Blok

Birinci Yapısal Blok, bankanın risklere karşı elinde bulundurması gereken asgari sermaye tutarının açıklandığı bölümdür. Basel I'deki minimum olan yüzde 8'lik oran, Basel II'de de değişmemiştir. Bu yapısal blokta, kredi riskinin ölçümüne ilişkin yeni yöntemler geliştirilmiş ve Basel I'de açıkça kapsanmayan "operasyonel risk" bölümü yer almıştır. Piyasa riskinin hesaplanmasında Basel I'e göre önemli değişiklik olmazken, kredi riskinin hesaplanmasında çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Kredi riskinin hesaplanması için basit, orta ve gelişmiş düzeyde olmak üzere farklı yaklaşımlar seçenek olarak sunulmaktadır. Bunlar; standart yaklaşım, basitleştirilmiş standart yaklaşım, temel içsel derecelendirme yaklaşımı, ileri düzey içsel derecelendirme yaklaşımıdır. Aynı zamanda yeni eklenen operasyonel risk hesaplaması; temel gösterge yaklaşımı, standart yaklaşım, alternatif standart

yaklaşım veya ileri ölçüm yaklaşımları ile yapılabilecektir (BDDK, 2005(b), s.5-6).

Tablo 1.3'te gelişmişlik düzeyine bağlı olarak kullanılacak yaklaşımlar gösterilmiştir.

Tablo 1.3. Basel II Kapsamında Kullanılacak Yaklaşımlar

Gelişmişlik Düzeyi	Piyasa Riski	Kredi Riski	Operasyonel Risk
Basit		Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	Temel Gösterge Yaklaşımı
Orta	Standart Yaklaşım	Standart Yaklaşım	Alternatif Standart Yaklaşım
			Standart Yaklaşım
İleri	Riske Maruz Değer (VaR) Yaklaşımı	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	İleri Ölçüm Yaklaşımları
		Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	

(Kaynak: BDDK, 2004, s.16)

1.5.1.1 Kredi Riski

Kredi riski "banka müşterilerinin yapılan sözleşme gereklerine uymayarak yükümlülüğünü kısmen veya tamamen zamanında yerine getirilmemesinden dolayı bankanın maruz kaldığı risk" olarak tanımlanmaktadır (Candan ve Özün, 2009, s.133).

Bankanın kullandığı kredinin, satın aldığı menkul kıymetin veya herhangi bir şekilde verdiği paranın geri dönüşünün kısmen veya tamamen gerçekleşmemesi, kredi riskinin başka bir tanımıdır (TBB,2006, s.6).

1.5.1.1.1 Standart Yaklaşım / Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım

Risk ağırlıklarının belirlenmesinde bağımsız derecelendirme kuruluşları (External Credit Assessment Institutions - ECAI) tarafından ülke, banka ve şirketlere verilen derecelendirme notlarının kullanılması, Basel II'deki standart yaklaşımın en önemli yeniliğidir. (BDDK, 2005(b), s.6). Pek çok sayıda bağımsız derecelendirme kuruluşu olmasına rağmen, üç kuruluş (Standard&Poor's, Moody's ve Fitch) öne çıkmaktadır (Aksoy, 2009, s.34). Basitleştirilmiş standart yaklaşımda ise risk ağırlıkları ihracat kredi kuruluşları (Export Credit Agencies - ECA) tarafından belirlenmektedir (BDDK, 2005(b), s.6).

Basel II'de kredi riski hesaplanmasında OECD "klüp kuralı" terk edilmektedir. Standart yaklaşım ile kredi riski hesaplanırken risk ağırlığı ECAI tarafından verilen nota göre hesaplanırken, basitleştirilmiş standart yaklaşımda ise kredi riski hesaplanırken risk ağırlığı ECA notları baz alınarak hesaplanmaktadır. Bazı konularda ulusal tercih (national discretion) seçeneğinin ve değişik opsiyonların kullanılmasının ülke otoritelerinin inisiyatifine bırakılmış olması Basel II'nin daha esnek yapıda olmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda, ulusal otoriteler kendi ülke hazinelerine ilişkin ve kendi ulusal para cinsinden olan risklere daha düşük bir risk ağırlığı uygulayabilmektedir. Aynı zamanda hangi derecelendirme şirketinin notlarının kullanılacağı da ulusal otoriteler tarafından belirlenmektedir. Basel II ile ulusal otoritelerin yetki ve sorumlulukları artmıştır (BDDK, 2005(b), s.6).

Basel II'de kullanılan risk ağırlıkları şu şekildedir:

Tablo 1.4. Standart Yaklaşımında Kullanılan Risk Ağırlıkları

Varlıklar	Opsiyonlar	AAA/AA-	A+/A-	BBB+/BBB-	BB+/B-	B-'nin Altı	Derecesi Olmayan
Hazine /Merkez Bankalarına Verilen Krediler	ECAI Notuna Göre	%0	%20	%50	%100	%150	%100
	Avantajlı Uygulama	Kendi ülke hazinesine ilişkin, kendisi ve yerel para cinsinden olan risklere daha düşük bir risk ağırlığı uygulanabilir. (Ulusal Tercih)					
	ECA Notuna Göre	1 → %0	2 → %20	3 → %50	4-6 → %100	7 %150	
Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Verilen Krediler	Hazine Benzeri	%0	%20	%50	%100	%150	%100
	Opsiyon-1	%20	%50	%100	%100	%150	%100
	Opsiyon-2	%20	%50	%50	%100	%150	20%
Bankalara Verilen Krediler	Opsiyon-1	%20	%50	%100	%100	%150	%100
	Opsiyon-2	%20	%50	%50	%100	%150	%50
	Opsiyon-2 (Kısa Vade)	%20	%20	%20	%50	%150	%20
	Eğer kendi ülke hazinesine ilişkin risklere yönelik olarak daha düşük bir risk ağırlığı uygulanmışsa, kısa vadeli ve kaynağı ve kendisi yerel para cinsinden olan banka risklerini de, %20'den az olmamak kaydıyla, bir derece daha kötü risk ağırlığı uygulanabilir.						
Varlıklar		AAA/AA-	A+/A-	BBB+/BB-	BB-'nin Altı	Derecesi Olmayan	
Şirketlere Verilen Krediler		%20	%50	%100	%150	%100	
Varlıklar					Risk Ağırlıkları		
Perakende Krediler					%75		
İkamet Amaç Gayri Menkul Kredileri					%35		
Takipteki Alacaklar					Belli koşullara göre %50,%100,%150		

(Kaynak: BDDK, 2004, s.19-20)

Basel II'de, bir bankanın maruz kaldığı kredi riskinin azaltılması amacıyla "kredi riski azaltma teknikleri" (Credit Risk Mitigation - CRM) kullanılmaktadır. Ayrılması gereken sermaye tutarını, dolayısıyla bankaların karını arttırmak amacıyla kullanılan kredi riski azaltma teknikleri;

- teminatlar,
- bilanço içi netleşme anlaşmaları,
- garantiler,
- kredi türevleri olarak sınıflandırılmaktadır (BDDK, 2005(b), s.7).

Bu yaklaşım kapsamında geçerli olan teminatlar şunlardır:

- Nakit, mevduat, mevduat sertifikası vb.,
- Altın,
- Borçlanma senetleri,
- Ana endeksteği hisse senetleri,
- Yatırım fonları,
- Ana endeks dışında organize piyasalarda işlem gören hisse senetleri,
- Ana endeks dışında organize piyasalarda işlem gören hisse senetlerini içeren fonlar,
- Taşınmaz mal ipoteği,
- Belirli şartları taşıyan garanti (A- ve üzeri derecelendirme notuna sahip firmalar, tüm kamu ve banka garantileri) ve kredi türevleri (Aras, 2005, s.20-21).

Derecelendirme notlarında ECA'ların dikkate alınması, bankalardan alacaklar için yalnızca bir numaraları opsiyona izin verilmesi, şirketlere verilen borçların tamamının %100 risk ağırlığına tabi tutulması ve kredi türevlerinin risk azaltma teknikleri kapsamında değerlendirilmesi, basitleştirilmiş standart yaklaşımın standart yaklaşımdan ayrıldığı başlıca noktalar olarak sıralanabilir (BDDK, 2005(b), s.7-8).

Bu yaklaşım bir KOBİ örneği ile üçüncü bölümde detaylı olarak incelenmiştir.

1.5.1.1.2 İçsel Derecelendirme Yaklaşımı

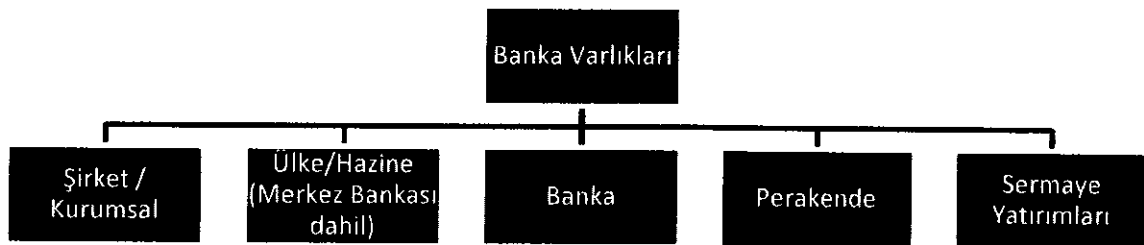
Birinci yapısal bloğun önemli bir kısmı analitik anlamda daha gelişmiş yaklaşımlara ayrılmış bulunmaktadır. Basel II'nin temel hedefinin riskleri daha iyi analiz etmek olması nedeniyle, ileri düzey yaklaşımların üzerinde daha durulması olağan karşılanmalıdır. İçsel

derecelendirme yaklaşımları bankalara, kendi derecelendirme modellerini kullanma imkanı tanımaktadır. Böylece temerrüt olasılıklarını (Probability of Default - PD) kendileri belirleyebilmeleri, yaklaşımın uygulanmasında özerklik sağlamaktadır. Aynı zamanda, resmi otorite bankanın içsel derecelendirme yöntemini kontrol etmek ve uygulanabilirliğine onay vermek durumda olup önemli bir sorumluluk altına girmektedir (BDDK, 2005(b), s.8).

İçsel derecelendirme yaklaşımları “temel içsel derecelendirme yaklaşımı” (Foundation Internal Ratings Based-IRB) ve “ileri düzey içsel derecelendirme yaklaşımı” (Advanced IRB) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu yaklaşımlara göre kredi riskinin belirlenebilmesi için öncelikle alacakların sınıflandırılması gerekmektedir (BDDK, 2005(b), s.8).

Temel veya ileri düzey derecelendirme yaklaşımlarında kredi veren banka öncelikle varlıklarını şirket (kurumsal), ülke/hazine, banka, perakende ve sermaye yatırımları olmak üzere beş farklı sınıfa ayırmaktadır (Şekil 1.1). Kurumsal sınıf; proje, obje, mal, gelir yaratıcı gayrimenkul ile fiyat ve getiri açısından yüksek “dalgalı” ticari gayrimenkul finansmanı olmak üzere 5 farklı özel borç verme alt sınıfına ayrılmaktadır. Perakende sınıfında ise; bireysel krediler (veya düşük tutarlı krediler), ipotekli konut kredileri ile küçük ve orta ölçekli işletmelere verilen krediler olma üzere 3 farklı alt sınıf yer almaktadır. Resmi otoritenin alacağın sınıfını belirleyen eşik değerler üzerinde değişiklik yapma esnekliği bulunmaktadır. Ancak bu esnekliğin banka yönetimine kredi varlıkları için tahmin edilen sınıflandırmanın doğasını bozmadan kullanılması beklenmektedir (BDDK, 2005(b), s.9).

Şekil 1.1. İçsel Derecelendirme Yaklaşımlarında Kullanılan Alacak Çeşitleri

Şekil 1.1’de görülen varlık sınıflandırmalarında üç temel unsur bulunmaktadır. Bunlar;

- risk bileşenleri,
- risk ağırlığı fonksiyonu,
- asgari standartlardır.

Risk bileşenleri, banka veya otorite tarafından tahmin edilen risk parametreleridir. Risk ağırlığı fonksiyonu, risk bileşenlerini risk ağırlıklarına ve sonuçta yasal sermaye tutarına dönüştüren fonksiyondur. Bahsi geçen son unsur ise, banka tarafından ilgili varlık sınıfına yönelik olarak içsel derecelendirme yaklaşımının kullanılabilmesi için sahip olunması gereken asgari standarttır (BDDK, 2005(b), s.9).

İçsel derecelendirme yaklaşımlarında tutarlılık ön plandadır. Bu yaklaşımın tüm riskli aktiflere ve tüm iş alanlarına uygulanması gerekmektedir. Kısıtlamalar nedeniyle aynı anda tüm varlık sınıfları için içsel derecelendirme yaklaşımının kullanılmadığı durumlarda, düzenleyici otoritenin onayı ile IRB’nin aşamalı olarak kullanılmasına izin verilmiştir. Olağanüstü koşulların ardından resmi otoritenin onayı haricinde bankanın ileri düzey IRB yaklaşımından, standart veya temel içsel yaklaşıma geçmesi mümkün değildir (BDDK, 2005(b), s.9).

Temel IRB’de banka, portföyünde olan kredi müşterileri için temerrüde düşme olasılığını (PD) kendisi öngörmektedir. Diğer risk bileşenleri ulusal gözetim otoritesi tarafından veri (given) olarak sunulmaktadır. İleri Düzey IRB’de ise, banka temerrüt halinde kayıp (Loss Given Default - LGD), temerrüt anındaki risk tutarı (Exposure at Default - EAD) ve asgari standartları karşılamak şartıyla, vadeyi (maturity - M) içsel verilerle hesaplamaktadır. Standart yaklaşıma benzer şekilde risk azaltma teknikleri olarak teminatlar, bilanço içi netleşme anlaşmaları, garantiler kullanılabilir (BDDK, 2005(b), s.9).

Komite tarafından belirlenen asgari şartlar banka tarafından sağlanmadan, bankanın içsel derecelendirme yaklaşımını kullanması mümkün değildir. Basel I’de eksik nokta olarak belirtilmiş olan “one size fits all” anlayışına karşın, Basel II’de piyasalar ve ürünler arasında farklılıklar olabileceği göz önüne alınmaktadır. Komite, ulusal otoritelerin kendi ülke şartlarına uygun olarak, derecelendirmenin nasıl yapılacağı konusundaki operasyonel süreçleri

tanımlamalarını önerilmektedir. Bunun sonucu olarak, resmi otoritelerin bankanın sistemlerinin ve kontrollerinin içsel yaklaşımlara uygun olup olmadığını kontrol etmeleri gerekmektedir. IRB'ye geçiş sürecinde banka asgari koşulların tamamını sağlamıyor olsa bile, resmi otoriteye uyum konusunda bir uygulama planı sunmak veya uyumsuzluğun önemsiz (immaterial) olduğunu ispat etmek durumundadır (BDDK, 2005(b), s.10).

Bu yaklaşımda, sermaye yeterliliği öngörülen PD, LGD, M ve EAD'nin bir fonksiyonu olması nedeniyle, bu parametrelerdeki değişimlerden doğrudan etkilenmektedir. Yüksek PD'ye, uzun vadeye veya yüksek LGD'ye sahip olan krediler bankaları için daha fazla sermaye anlamına gelmektedir. İçsel derecelendirme yaklaşımlarında banka tarafından tahmin edilen parametrelerin, bankanın sermaye ihtiyacını doğrudan etkilemesi nedeniyle, denetim otoritesinin denetim faaliyetlerini arttırması gerekmektedir. Parametrelerin bir banka tarafından "doğru tahmin" edilmemesi, diğer bir banka tarafından doğru tahmin edilmesi halinde bankalar arasında sermaye yeterliliğinin belirlenmesinde farklılıklara yol açarak, model onayı/denetimi riskiyle beraber sektördeki rekabet üzerinde haksız üstünlük sağlanabilecek bir ortamın oluşmasına neden olabilecektir. Böyle bir durumun gerçekleşmesi durumunda düzenleyici otoriteye duyulan güvenin azalması mümkün görünmektedir. Bu nedenle, parametrelerin tahmininde kullanılan verilerin banka tarafından doğru alınması, bankanın bilgi sistemlerine eksiksiz ve doğru aktarılması ve otorite tarafından yapılacak denetimler ile kontrol edilmesi gerekmektedir (BDDK, 2005(b), s.10).

1.5.1.2 Operasyonel Risk

Operasyonel risk bankaların maruz kaldıkları en eski risktir. Yeni kurulan bir banka piyasa pozisyonu veya kredi ile ilgili ilk işlemini yapmaya karar vermeden önce bile operasyonel risk ile karşı karşıyadır (Geiger, 2000, s.1).

Bir bankanın çalışmayan ve uygun olmayan iç süreçler, insanlar, sistemler veya dış etkenler nedeniyle maruz kalabileceği risk, operasyonel risk olarak adlandırılmaktadır. (TBB, 2006, s.6).

Genel olarak sadece operatif işlemlerden kaynaklanan bir risk çeşidi olarak algılanan operasyonel risk, kredi riski ve piyasa riski dışında kalan tüm riskler olarak tanımlanabilir (Candan ve Özün, 2006, s.269).

1 Kasım 2006 tarihli 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine Ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte operasyonel risk, “banka içi kontrollerdeki aksamalar sonucu hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçmasından, banka yönetimi ve personeli tarafından zaman ve koşullara uygun hareket edilememesinden, banka yönetimindeki hatalardan, bilgi teknolojisi sistemlerindeki hata ve aksamalar ile deprem, yangın ve sel gibi felaketlerden veya terör saldırılarından kaynaklanabilecek zarar olasılık olarak tanımlanmıştır”.

Operasyonel risk Komite tarafından “yetersiz veya başarısız içsel süreçler, insanlar ve sistemler ya da dışsal olaylar sonucu ortaya çıkan doğrudan ve dolaylı kayıp riski” olarak tanımlanmıştır. Strateji ve itibar riskinin dahil olmadığı bu tanımdan 2001 yılında “doğrudan ve dolaylı kayıp” ifadeleri çıkartılmıştır (BDDK, 2005(c), s.2).

Operasyonel riskin etkin olarak ölçülmesi için bankaların ilk başta operasyonel risk noktalarını tanımlamaları ve hangi faaliyetlerin operasyonel riske neden olacağını belirlemeleri gerekmektedir (Leblebici, Teker ve Ülengin, 2005, s.13).

Tüm yaklaşımlarda sermaye yükümlülüğünü belirleyen temel parametre brüt gelir olmak üzere, Basel II kapsamında operasyonel riskin ölçülmesi amacıyla kullanılan yaklaşımlar; “temel gösterge yaklaşımı”, “standart yaklaşım / alternatif standart yaklaşım” ve “ileri ölçüm yaklaşımları” şeklinde üçe ayrılmaktadır.

1.5.1.2.1 Temel Gösterge Yaklaşımı

Operasyonel riskin hesaplanması için kullanılan gelişmişlik düzeyi basit olan bu yaklaşımda bankanın son üç yıllık ortalama brüt gelir tutarı standart %15 katsayısı ile çarpılmaktadır (BDDK, 2007(a), s.13-14).

$$\text{Sermaye Yükümlülüğü} = \sum_{t=1}^3 \frac{BG_t}{3} \times \%15$$

BG : Yıllık brüt gelir

Operasyonel riskin bir göstergesi olarak brüt gelirin kullanılması Basel II'e yönelik eleştirileri arttırmıştır. Bu yöntem yapılan eleştirinin temelinde, brüt gelirin operasyonel riskin bir göstergesi olarak kabul edilip edilemeyeceği konusudur. Tüm yetersizliklere rağmen amaca en uygun ve her bankaya ortak olarak uygulanabilir olması nedeniyle bu gösterge benimsenmiştir (BDDK, 2005(d), s.6).

1.5.1.2.2 Standart Yaklaşım / Alternatif Standart Yaklaşım

Standart yaklaşımda ise brüt gelir faaliyet kollar için ayrı ayrı hesaplanmakta ve bu tutarlar faaliyet kolları için belirlenmiş katsayılar ile çarpılmaktadır. Alternatif standart yaklaşımın standart yaklaşımdan tek farkı, ASA yaklaşımında perakende bankacılık ve kurumsal bankacılık faaliyet kolları için brüt gelir yerine bu faaliyet kollarına ilişkin aktifte yer alan alacak toplamalarının %3,5'inin kullanılmasıdır. ASA yaklaşımı altında değerlendirilen ikinci seçenekte perakende bankacılık ve kurumsal bankacılık faaliyet kolları için aktifte yer alan bu faaliyet kollarına ilişkin alacak toplamalarının %3,5'i %15 ile çarpılmaktadır. Ayrıca, diğer faaliyet kollarına ilişkin brüt gelir toplamı %18 ile çarpılmaktadır (BDDK, 2007(a), s.13-14).

$$\text{Sermaye Yüklülüğü} = \frac{1}{3} \times \sum_{t=1}^3 \text{Max} \left\{ \sum_{j=1}^8 BG_i^j \times \beta_j, 0 \right\}$$

Kurumsal Finansman	β_1	=%	18
Alım-satım	β_2	=%	18
Perakende Bankacılık	β_3	=%	12
Ticari Bankacılık	β_4	=%	15
Ödeme & Takas	β_5	=%	18
Aracılık İşlemleri	β_6	=%	15
Aktif Yönetimi	β_7	=%	12
Perakende Komisyonculuk	β_8	=%	12

BG : Yıllık brüt gelir

β : İşkolu için belirlenen beta katsayıları

1.5.1.2.3 İleri Ölçüm Yaklaşımları

İleri ölçüm yaklaşımları diğer yaklaşımlara göre daha karmaşık bir yapıya sahip ve riske daha duyarlı yaklaşımlardır. Basel Komitesi, bankaların bu yöntemleri kullanmalarını teşvik etmektedir. İleri ölçüm yaklaşımlarını kullanmak isteyen bankaların; gerekli niteliksel ve niceliksel kriterleri sağlamış ve ölçüm sistemlerini yerel otoriteye onaylatmış olmaları gerekmektedir. Komite tarafından önerilen bir içsel ölçüm yaklaşımı bulunmamakla birlikte, operasyonel riskin ölçülmesinde bankalar tarafından kullanılan yaklaşımlar “içsel ölçüm yaklaşımı”, “kayıp dağılımı yaklaşımı” ve “kalitatif yaklaşımlar” olmak üzere üçe ayrılmaktadır (TBB, 2006, s. 96-97).

1.5.1.3 Piyasa Riski

1 Kasım 2006 tarihli 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte kredi riski, “bankanın genel piyasa riski, kur riski, spesifik risk, emtia riski, takas riski nedeniyle maruz kalabileceği zarar olasılığı olarak tanımlanmıştır”.

Finansal piyasalarda oluşan fiyat oynaklığını ifade eden volatilité kavramına bağlı olarak; faiz oranı, döviz kuru ve hisse senedi fiyatlarında oluşan dalgalanmalar sonucunda bankanın karşılaştığı risk, piyasa riski olarak tanımlanmaktadır (TBB, 2006, s.6).

Bankaların bilanço içi veya dışı pozisyonlarında piyasa fiyatlarında görölen değişiklikler sebebiyle karşılaştıkları kayıplar piyasa riski olarak tanımlanmaktadır. Faiz oranına bağlı enstrümanlar, hisse senetleri ile döviz kurundaki değişikliklerden etkilenebilecek kalemler bu kapsamdaki risklerdendir (Değirmenci, 2003, s.24).

1.5.1.3.1 Faiz Riski

Faiz riski, bir bankanın faiz oranlarında oluşan ters yönlü hareketlerin, ilgili bankanın finansal durumunda yaratması muhtemel etki olarak tanımlanmaktadır. Faiz oranındaki değişmeler, bankanın faize duyarlı gelirlerinin de ve faaliyet giderlerinin de değişmesine yol açmaktadır.

Faiz Riskinin Nedenleri:

- Yeniden Fiyatlandırma Riski: Bankanın mevduat toplarken ve kredi kullandırırken uyguladığı vade seçenekleri nedeniyle karşılaştığı riski ifade eder. Örneğin, uzun dönemli sabit oranlı bir krediyi, kısa dönemli bir mevduatla fonlayan banka, faiz oranlarının artması halinde kullandığı kredi için kaynak maliyeti artacak ve bankanın karı azalacaktır. Kardaki azalışın nedeni, kredilerin vadesi boyunca, nakit çıkışları sabit iken, nakit girişlerinin değişken olmasıdır.
- Gelir Eğrisi Riski: Bankanın gelir eğrisindeki beklenmeyen değişimlerin bankanın gelirinde ters yönde etkiler oluşturmasıyla ortaya çıkar.
- Temel Risk: Benzer fiyatlandırma seçenekleriyle farklı araçlara uygulanan faiz oranları üzerinden kazanılan ya da geri ödemeler arasındaki negatif korelasyondan kaynaklanan riski ifade eder (www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/2risk.doc, Erişim Tarihi: 20.04.2010).

1.5.1.3.2 Hisse Senedi Pozisyon Riski

Hisse senedi ve yatırım fonları, hisse senedi pozisyon riski hesaplamalarına konu olan finansal araçlardır. Bu riskin hesaplanmasında, ilgili kıymetlerin günlük piyasa değerlerinin mevzuatta belirtilen oranlarla ağırlıklandırılması kullanılmaktadır (Candan ve Özün, 2006, s.66-67).

1.5.1.3.3 Kur riski

Kur riski, döviz kurlarında beklenmeyen değişimler nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Kur riski, genel olarak tüm sektör ve firmaları etkilemekle beraber, uluslararası alanda iş yapan firmalar üzerinde daha büyük bir etkisi bulunmaktadır (Önal, Doğanlar ve Canbaş, 2002, s.19).

Kambiyo riski olarak da adlandırılan kur riski, bankaların döviz cinsinden aktif veya pasif kalemleri üzerinden kur dalgalanmalarına karşı taşıdığı riskleri kapsar. Ülke parasının yabancı paralar karşısında değer kaybetmesi veya kurumun döviz pozisyonunda mevcut yabancı paraların birbirleri arasındaki değerlerinde meydana gelen değişimler sonucunda karşılaşılabilecek zarar olasılığını ifade eder (Kaval, 2000, s.28).

Bankalara maruz kaldıkları piyasa risklerini hesaplayabilmek için standart yaklaşımı veya riske maruz değer (VaR) yaklaşımını kullanma seçeneği Komite tarafından verilmiştir.

Basel II'ye göre piyasa riskini standart yaklaşım ile hesaplarken, piyasa riskinin üç temel bileşeni olan faiz riski, hisse senedi pozisyon riski ve kur riski dikkate alınmaktadır. Bu bileşenlerin tümü için genel piyasa riski ve opsiyon riski hesaplanırken, faiz riski ve hisse senedi pozisyon riski için ayrıca spesifik risk hesaplaması yapılmaktadır. Bu bağlamda, genel piyasa riski piyasalardaki genel hareketler dolayısıyla faiz oranlarında, hisse senedi fiyatlarında ya da kurlarda meydana gelebilecek muhtemel fiyat dalgalanmalarının etkilerini dikkate almakta; spesifik risk ise genel piyasa hareketlerinin ötesinde bankanın portföyünde bulundurduğu menkul kıymetleri ihraç eden tarafların kredi kalitelerinin bozulmasından kaynaklanan muhtemel fiyat hareketlerinin etkilerini dikkate almaktadır. Opsiyon riski ise,

opsiyon sözleşmelerinden veya opsiyon hakkı içeren diğer işlemlerden kaynaklanan doğrusal olmayan risklerin etkilerini dikkate almaktadır (BDDK, 2004, s.16-17).

Basel II kapsamında piyasa riskine ilişkin değişiklik borçlanmayı temsil eden menkul kıymetler için hesaplanan spesifik risk tutarıdır. Mevcut mevzuatta kamu menkul kıymetlerinin tamamı %0 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Diğer menkul kıymetlerden belirli niteliklere haiz olanlar vadelerine kalan sürelerine göre, %0,25, %1 veya %1,6; bu niteliklere haiz olmayanlar ise, %8 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Standart yaklaşımda, nitelikli menkul kıymetlere uygulama değişiklik göstermezken, kamu menkul kıymetleri ile diğer menkul kıymetlere uygulanacak risk ağırlıkları derecelendirme notlarına göre belirlenmektedir. Söz konusu risk ağırlıkları Tablo 1.5'te görülmektedir (BDDK, 2007(a), s.13).

Tablo 1.5. Spesifik Risk İçin Kullanılan Risk Ağırlıkları

İhraç Eden	Derecelendirme Notu	Vadeye Kalan Süre	CA Risk Ağırlığı (%)	SA Risk Ağırlığı (%)
Kamu	AAA → AA-	Hepsi	0	0
		6 aydan az	0	0,25
	A+ → BBB-	6-24 ay arası	0	1
		24 aydan fazla	0	1,6
	BBB-'den düşük	Hepsi	0	8
Derecesiz	Hepsi	0	8	
Diğer	Nitelikli	6 aydan az	0,25	0,25
		6-24 ay arası	1	1
		24 aydan fazla	1,6	1,6
	Diğer	Hepsi	8	Kredi riskine paralel

(Kaynak: BDDK, 2007(a), s.13)

1.5.2 İkinci Yapısal Blok

İkinci Yapısal Blok, Basel Temel İlkelerinde (BCPs) kapsanmış olan hususların çoğunu içermektedir. Bu blok, bankanın risk yönetimi yaklaşımının denetim otoritesi tarafından incelenmesi sürecini tanımlamaktadır. İkinci Yapısal Blokte bankaya ve denetçi otoriteye özel görevler yüklenmekte; bankanın yönetim kuruluna ve yöneticilerine yüklenen görevler sayesinde iç kontrol ve diğer kurumsal yönetim ilkelerinin güçlendirilmesi

amaçlanmaktadır (BDDK, 2005(b), s.11).

İkinci yapısal blokta, bir yanda banka toplam risklere karşı sermaye yeterliliğini değerlendirmekte, diğer yanda da düzenleyici otorite bankanın risk değerlendirmesini gözden geçirerek birinci yapısal blokta hesaplanan sermayenin yeterli olup olmadığını tespit etmektedir. Birinci yapısal blokta banka tarafından kullanılan yaklaşımların doğasına ve karmaşıklığına uygun bir risk değerlendirmesi yapılması, ikinci yapısal bloğa uyum için gereklidir. Komite, söz konusu uyumun sağlanması amacıyla dört ilke belirlemiştir (BDDK, 2005(b), s.11).

- Birinci ilkeye göre, bankalar risk profillerine ve stratejilerine uygun sermaye yeterliliğini değerlendirebilecekleri bir sürece sahip olmalı, sermaye yeterliliğinin değerlendirilmesi sağlıklı yapılmalı, banka yönetim kurulu ve yöneticileri tarafından yapılan gözden geçirme süreci olmalı, kapsamlı risk yönetimi gerçekleştirilmeli, iç kontrol gözden geçirilmeli ve izleme ile raporlama yapılmalıdır (BDDK, 2005(b), s.11). Bankanın yukarıda bahsedilen faaliyetleri sırasında maruz kaldıkları önemli riskleri tespit eden, izleyen, ölçen sistemler İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci (Internal Capital Adequacy Assessment Process – ICAAP) olarak adlandırılan süreç ile ilgili temel unsurlar şunlardır (Tuncer, 2006, s.49):
  - Yönetim kurulu ve üst yönetimin gözetimi,
  - Sermayeyi riskle ilişkilendiren güçlü bir sistemin varlığı,
  - Risklerin kapsamlı biçimde değerlendirilmesi,
  - İzleme ve raporlama,
  - Süreç üzerinde oluşturulacak kontroller.
- İkinci ilke, denetleyici otoritenin bankaların içsel sermaye yeterlilik değerlendirmeleri ve stratejilerinin yanında ihtiyati sermaye rasyolarına olan uyumlarının gözden geçirilmesi suretiyle bir değerlendirme yapmasıyla ilgilidir. Resmi otoritenin yapacağı değerlendirmenin, yerinde denetlemek (on-site examination), uzaktan izlemek ve değerlendirmek (off-site review), banka yönetimiyle görüşmeler yapmak, sermaye yeterliliğine ilişkin bağımsız denetim raporlarını dikkate almak gibi bileşenlerden

oluşması öngörülmüştür (BDDK, 2005(b), s.11).

- Üçüncü ilkede, resmi otoritenin gerekli olduğunu düşündüğü durumlarda bankalarda asgari oranın da üzerinde sermaye tutulmasını talep edebileceği hususu belirtilmiştir (BDDK, 2005(b), s.12).
- Son olarak dördüncü ilke ise, resmi otorite tarafından banka sermayesinin belirlenen asgari yükümlülüğün altına düşmemesi için uygun tedbirlerin önceden alınmasının sağlanmasına ilişkindir. Bunu sağlamak amacıyla resmi otorite, bankayı yoğun denetime veya yakından izlemeye alabilir, kar payı dağıtımında kısıtlamalara gidebilir veya bankadan sermayenin artırılması yönünde bir eylem planı talep edebileceği gibi acilen sermaye artırımını da isteyebilir (BDDK, 2005(b), s.12).

Yukarıda bahsi geçen ilkelerin sonucu olarak uluslararası faaliyet gösteren finansal kuruluşların bir süredir kullandığı “ekonomik sermaye” kavramı resmîyet kazanmıştır (BDDK, 2005(b), s.12). TBB Bankacılar Dergisi Operasyonel Risk Çalışma Grubu (2006) yasal sermaye ve ekonomik sermayeyi tanımlayarak aralarındaki farkları aşağıdaki gibi açıklamışlardır:

“Yasal sermaye, yerel denetimin risk anlayışı ile, kurumu potansiyel operasyonel risklerden korumak için tahsis edilen minimum sermaye rakamıdır. Ekonomik sermaye ise, pay sahiplerini, potansiyel ekonomik kayıplardan (firmanın ekonomik değerinde eksilmeye sebebiyet verecek beklenmeyen değişikliklerden dolayı oluşabilecek kayıplardan) korumak üzere, belirli bir güven ve zaman aralığında ölçülen tahmini sermaye rakamıdır.”

Ekonomik sermaye ile yasal sermaye arasındaki farklar şunlardır:

- Ekonomik sermaye kurumun maruz kaldığı tüm risklerin ölçülmesi ve raporlanması için kullanılmaktadır. Yasal sermaye ise resmi otoritelerin talebi ile sadece muhasebe aktifleri üzerinde hesaplanan bankanın maruz kaldığı risklerin tamamını kapsamayan asgari sermaye rakamını içerir.
- Yasal sermaye resmi otoritenin risk perspektifinden, ekonomik sermaye ise pay sahiplerinin risk perspektifinden hesaplanan sermaye rakamıdır.

- Ekonomik sermaye kavramı “gerçek değer” üzerinde yoğunlaşırken, yasal sermaye ise “muhasabe değeri, kaydı değer” üzerinde yoğunlaşmaktadır.

1.5.3 Üçüncü Yapısal Blok

Üçüncü yapısal blokta piyasa disiplininin sağlanması amaçlanmıştır. Bankalar arasında karşılaştırma yapılması ve bu sayede şeffaflığın sağlanması amacıyla, bankaların önemli konularda kamuya açıklama yapma (disclosure) zorunluluğu getirilmiştir. Aynı zamanda, bu blokta standartların ulusal muhasebe standartları ile aynı paralelde olması hedeflenmiştir (BDDK, 2005(b), s.12).

Üçüncü yapısal blokta, bankaların kamuya açıklayacakları bilgilerin ve açıklama yöntemlerinin çerçevesi çizilmiştir. Kamuya açıklanacak bilgiler arasında kredi riski, hisse senedi şeklinde yapılan yatırımların riski, kredi riskini azaltma teknikleri ve piyasa riski bulunmaktadır (Aras, 2005, s.12).

Üçüncü yapısal blok, birinci ve ikinci yapısal blokların tamamlayıcısı niteliğindedir. Bu yapısal bloğun amacı kamuyu bilgilendirme yükümlülükleri oluşturarak piyasa disiplininin teşvik etmektedir. Bu amaca ulaşmak için Komite; piyasa katılımcılarının uygulamanın kapsamı, sermaye, maruz kalınan riskler, risk değerlendirme süreci vasıtasıyla bankanın sermaye yeterliliği hakkında önemli bilgilere sahip olmalarını sağlamaya çalışmaktadır (BDDK, 2007(b), s.293)

Bu yapısal blokta kamuyu bilgilendirme çerçevesinde yapılacak açıklamaların, daha geniş kapsamlı olan muhasebe standartlarının açıklama gereksinimleriyle çelişmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Unutulması veya yanlış biçimde ifade edilmesi halinde ekonomik kararlarını oluşturmak için bu bilgiye güvenen bir kullanıcının kararlarını değiştirecek veya önemli ölçüde etkileyecek bilgi, Komite tarafından önemli bilgi olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ile uyumlu olan önemlilik kavramının yapılacak açıklamalarda esas olduğu belirtilmiştir. Komite, bir bilginin önemli olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda bankanın vereceği nitel yargıların (kullanıcı testi) yeterli düzeyde bilginin açıklanmasının temini için yeterli bir ölçüt olduğu ifade etmiştir. Açıklama

sıklığı Komite tarafından istisnai durumlar dışında altı ay olarak belirlenmiştir. Müşteri ile banka arasındaki gizli bilgiler ve rakiplerle paylaşıldığı durumda bankanın sistem ve ürünler için yapmış olduğu yatırımların değerinin düşmesine neden olacak bilgiler olarak tanımlanan özel bilgilerin korunması ile anlamlı bilgi açıklamaları arasındaki denge Komite tarafından üzerinde hassasiyet ile durulan bir konudur. Bilgi açıklamalarında, bankanın bilgilerin bu nitelikteki bileşenlerini açıklaması zorunlu değildir (BDDK, 2007(b), s.293-297).

Bu çerçevede yapılacak açıklamalara ilişkin nitel ve nicel bildirimler Tablo 1.6'daki gibidir.

Tablo 1.6. Kamuyu Bilgilendirme Yükümlülüğünün Kapsamı

Nitel Bildirimler	(a)	Bankacılık grubu içinde Uzlaşımın uygulandığı birimin adı
	(b)	Grup içindeki kuruluşların özet bir tanımı ile birlikte raporlama ve düzenleme amaçları doğrultusunda konsolidasyon temelinde yapılan farklılıkların ana hatları:
		(a) tam konsolidasyona tabi tutulanlar,
		(b) kısmi konsolidasyona tabi tutulanlar,
(c) sermayeden indirilmiş olanlar,		
(c)	(d) hangilerinin sermaye fazlasının pozitif olarak tanındığı,	
	(e) konsolide edilenler ve sermayeden indirilmiş olanlar dışındaki iştirakler (örneğin risk ağırlığına tabi tutulan iştirak yatırımları).	
	Grup içinde fonların transferi veya yasal sermaye ile ilgili kısıtlamalar veya diğer önemli engeller	
Nicel Bildirimler	(d)	Konsolide grup sermayesine dahil edilen sigorta iştirakleri toplam sermaye fazlası tutarı (öz kaynaklardan indirilen veya diğer alternatif yöntemlere tabi olanlar)
	(e)	Konsolidasyona dahil edilmemiş (sermayeden indirilmiş olan iştirakler gibi) tüm iştiraklerdeki toplam sermaye açığı tutarı ve bu nitelikteki iştiraklerin isimleri
	(f)	Sermayeden indirilmek veya diğer alternatif grup-bazlı uygulamalara tabi tutulmak yerine riskle ağırlıklandırılan sigorta iştiraklerine yapılmış olan toplam yatırım tutarı (cari defter değerleri gibi), bu iştiraklerin isimleri, bunların kurulu buldukları veya faaliyet gösterdikleri ülkeler, ortaklık payı ve farklılık varsa sahip olunan oy oranı. Bu yöntemi kullanmış olmanın yasal sermaye üzerinde, sermayeden indirme veya diğer alternatif grup-bazlı yöntemlere kıyasla yaratmış olduğu sayısal etki.

(Kaynak: BDDK, 2007(b), s.298)

Üçüncü Yapısal blok ile bankalara açıklama zorunluluğu getirilen bilgiler aşağıdaki gibidir:

- Sermaye yapısı ilgili özet bilgiler,
- Sermaye yeterliliği hakkında özet açıklama,
- Maruz kalınan riskler ve bu risklere ilişkin değerlendirmeler,
- Kredi riskine ilişkin bilgiler,
- Kredi riski azatımı ile ilgili standart yaklaşım ve İDD yaklaşımlarına ilişkin açıklamalar,
- Karşı taraf kredi riskine ilişkin açıklamalar,
- Menkul kıymetleştirme ile ilgili standart yaklaşım ve İDD yaklaşımlarına ilişkin açıklamalar,
- Piyasa riskine ilişkin bilgiler,
- Operasyonel riske ilişkin bilgiler,
- Hisse senedi yatırımlarına ilişkin bilgiler,
- Bankacılık hesaplarındaki faiz oranı riskine ilişkin bilgiler (BDDK, 2007(b), s.299-315).

2. BASEL II'NİN ETKİLERİ VE BASEL'II YE GEÇİŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE'NİN DURUMU

2.1. Basel II'nin Uluslararası Ekonomilere ve Uluslararası Bankacılık Sistemine Etkileri

Basel II'de kredi riskleri hesaplanırken borçluların risk ağırlıkları bağımsız derecelendirme kuruluşları veya bankalarca hesaplanmaktadır. Bu hesaplamalarda kullanılan parametrelerin ekonominin devresel hareketleri ile aynı yönde hareket etmesi beklenmektedir. Bu durum, devresel hareketlerin hem daha uzun olmasına, hem de dip ve tepe noktaları arasındaki farkın artmasına yol açmaktadır. Örneğin, ekonomik krizin yaşandığı bir ülkede kriz yaşanmaya başlandıktan sonra ülke notunun düşürülmesi, krizin etkisini daha da derinleştirecektir (BDDK, 2005(b), s.15-16).

Standart yaklaşım kullanılarak kredi riskinin hesaplanmasında derecelendirme kuruluşlarının vereceği notların belirleyici niteliktedir. Bu notların farklı derecelendirme kuruluşları arasında değişiklik göstermemesi sisteminin güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Derecelendirme kuruluşları arasındaki rekabet nedeniyle, bu kuruluşların potansiyel talebi kendilerine çekmek amacıyla “yüksek” not vermek için gerçekteki derecelendirme notunu abartmaları ve artan talebi karşılayabilecek yeterli sayıda derecelendirme kuruluşunun olup olmaması standart yaklaşımında ortaya çıkması muhtemel sorunlardır (BDDK, 2005(b), s.17-18).

Ülkeler tarafından temin edilen kredilerin risk ağırlıkları hesaplanırken kullanılan OECD üyeliği ayrıcalığının avantajı yerine standart yaklaşımın uygulanması durumunda dış derecelendirme kuruluşlarının vereceği notlar kullanılacaktır (TBB, 2006, s.14-15).

Sermaye yeterlilik rasyosu görece daha üstün olan gelişmiş ülke bankalarının geliştirmekte olan ülkelerdeki bankalarla birleşmeleri veya onları satın almaları şeklinde banka konsolidasyonunun artması öngörülmektedir (TBB, 2006, s.15).

Metzger (2004, s.9-12) Basel II'nin gelişmekte olan ülkeler tarafından uluslararası piyasalardan alınan krediler üzerindeki etkilerini "fiyat etkisi", "yapısal etki" ve "miktar etkisi" olmak üzere 3'e ayırmaktadır:

- Fiyat Etkisi: Kredi kullananın derecelendirme notu düştükçe bankanın tutması gereken sermaye miktarı artacak bunun sonucu olarak kredi faizi de yükselecektir. Kredi kullananın derecelendirme notunun yüksek olduğu durumda ise ancak tam rekabet şartlarının oluşması halinde kredi faizleri düşecektir. Bu bilgiler ışında gelişmekte olan ülkelerin kredi maliyetlerinin yükselmesi beklenmektedir.
- Yapısal Etki: Uluslararası bankaların karlarını maksimize etmek için yüksek derecelendirme notuna sahip müşterilere yöneleceği, portföylerindeki yüksek derecelendirme notuna sahip müşteriler sayesinde diğer bankalara göre daha düşük maliyet ile kredi temin edebilecekleri ve bu sayede karlarını arttırabilecekleri öngörülmüştür.
- Miktar Etkisi: Kredi arzının esnek olması varsayımı altında, düşük derecelendirme notuna sahip kredi arzının azalacağı tahmin edilmektedir.

2.2. Basel II'nin Finansal Birimlerin İlişkileri Üzerine Etkisi

Basel II'nin Bankalar, Otorite, Sermaye Piyasası, Müşteriler ve Derecelendirme Kuruluşları arasındaki ilişkilere olası etkileri Şekil 2.1'de görölmektedir.

6 adet Türkiye’de Şube Açan Yabancı Sermayeli Banka, 3 adet Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası, 6 adet Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası ve 4 adet Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası bulunmaktadır (http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Banka_Listesi.aspx, Erişim Tarihi:08.06.2010).

Basel II’nin yürürlüğe girmesi ile birlikte OECD üyesi olmanın avantajı olan hazine tahvillerinin %0 risk ağırlığına sahip olması ortadan kalkacaktır. Standart yöntem kullanılması halinde ülkelerin uluslararası derecelendirme kuruluşlarından alacakları derecelendirme notları, hazine ya da merkez bankalarından olan alacakların risk ağırlığını belirleyecektir. Denetim otoritesinin uygun görmesi durumunda, hazineden veya merkez bankasından olan Türk Lirası cinsinden alacaklar, bu alacakların TL cinsinden fonlanması halinde %0 risk ağırlığı ile değerlendirilecektir (TBB, 2006, s.16).

Basel II’de standart yöntem kullanılarak kredi riskinin hesaplanmasında hükümet portföyünde yer alan yabancı para kamu menkul kıymetleri ülke notuna göre risk ağırlığına tabi olmaktadır. Türkiye’nin kredi notu Haziran 2010 itibariyle BB olduğu için risk ağırlığı %100 olacaktır. Kredi notunun BBB-nin üzerine çıkması durumunda risk ağırlığı %50 düşebilecektir. Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren uluslararası bankalardan, yurtdışındaki merkezleri ileri düzey yaklaşımları uygulamakta olanların, bu alanlardaki bilgi ve tecrübeleri sayesinde ulusal bankalara göre avantajlı konuma geçme ihtimalleri bulunmaktadır (BDDK, 2005(b), s.42-44).

Uzlaşımın uygulanmaya başlanması ile beraber, bankaların daha düşük riskli müşterilere yönelmesi, bu durumun sonucu olarak da kredi portföy dağılımında farklılaşmaların oluşacağı beklenmektedir. Perakende kredilerin %75 risk ağırlığına sahip olması, konut amaçlı gayrimenkul ipoteği karşılığı verilen konut edindirme kredilerinin %35 risk ağırlığına sahip olması ve ilerideki dönemlerde ipotek belgelerinin likiditesinin sağlanabilecek olması nedeniyle bu tip kredilerin portföy içinde ağırlıklarının artması muhtemel görünmektedir (TBB, 2006, s.16).

Basel II ile denetim faaliyetlerinin artması ve piyasa disiplinin olumlu yönde etkilenmesi sebebiyle yatırımcıların güveni artarak, sektöre daha fazla kaynak girişi sağlanabilecektir (TBB, 2006, s.17).

2.4. Basel II'ye Geçiş Sürecinde Türkiye'nin Son Durumu

Basel II, AB Konseyinin 14 Haziran 2006 tarihli, 2006/48 ve 2006/49 sayılı Direktifleri (CRD) ile Avrupa Birliği müktesebatına dahil edilmiştir. BDDK tarafından Basel II'nin Türkiye'de faaliyet gösteren bankalarca da uygulanması zorunluluğunun bir program dahilinde başlatılması öngörülmüş ve buna ilişkin bir yol haritası kamuoyuna açıklanmıştır. Süreç içinde söz konusu kapsamdaki çalışmaların AB müktesebatına dahil edilmesi ile de BDDK uygulamalarının AB müktesebatı esas alınarak yürütülmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. AB'nin ilgili direktiflerinde üye ülkelerin mevzuatlarını 2006 yılı sonunda uyumlaştırıp 1.1.2007'den itibaren uygulamaya geçmeleri öngörülmüştür.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım süreci ve izlenecek strateji ile ilgili olarak Ocak-2007'de yapılan bir toplantı sonucunda; AB'ye tam üyelik perspektifi ile 2007-2013 döneminde Avrupa Birliği müktesebatına uyumun tamamlanmasını hedefleyen bütüncül bir program hazırlanması kararı alınmıştır.

Bu karar uyarınca, 2007-2013 yıllarını kapsayan yedi yıllık dönem için Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programı hazırlanmıştır. Programda yasal düzenlemeler, ikincil düzenlemeler ve ilgili faslın gerektirebileceği temel strateji veya politika belgelerine yer verilmiştir. Ayrıca, düzenlemenin yapılmasından sorumlu kurum ve düzenleme takvimi belirlenmiştir.

Yukarıda bahsi geçen Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programının Mali Hizmetler faslında, 2006/49/AT sayılı Direktife uyum sağlanması amacıyla, BDDK sorumlu kurum olmak üzere, 2007 yılında çıkarılması öngörülen ikincil düzenlemeler kapsamında;

- Kredi Riski Yönetimine İlişkin Düzenleme,
- Piyasa Riski Yönetimine İlişkin Düzenleme,
- Operasyonel Riski Yönetimine İlişkin Düzenleme,
- Faiz Oranı Riski Yönetimine İlişkin Düzenleme,
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik;

2008 yılında çıkarılması öngörülen ikincil düzenlemeler kapsamında ise;

- IRB (İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım) ve AMA (İleri Ölçüm Yaklaşımı) Yaklaşımlarına İlişkin Düzenleme,

yapılması öngörülmüştür.

Türkiye'nin üyeliğe hazırlanma yönünde gerçekleştirdiği ilerlemelere dair düzenlenen "Türkiye Düzenli İlerleme Raporu";

- Birlik ile Türkiye arasındaki ilişkileri kısaca tanımlamakta;
- üyelik için siyasi kriterler açısından Türkiye'deki durumu incelemekte;
- üyelik için ekonomik kriterler açısından Türkiye'nin durumunu incelemekte;
- Türkiye'nin üyelik yükümlülüklerini, diğer bir deyişle, Antlaşmalar, ikincil mevzuat ve Birlik politikaları olarak tanımlanan müktesebatı üstlenme kapasitesi değerlendirmektedir.

Bahsi geçen raporunun Ekim 2006 - Eylül 2007 dönemini kapsayan 2007 versiyonunda;

BDDK'nın bankacılık sektörü için hedef sermaye yeterliliği oranının % 12 olarak belirlediği; BDDK'nın, yönetsel ve denetsel kapasitesini iyileştirmek için, yeni hukuk, bilişim ve bankacılık uzmanlarını ve denetçilerini bünyesine aldığı; AB sermaye gereksinimleri çerçevesinin kabul edilmesiyle ilgili yol haritasının uygulanmasına yönelik faaliyetlerin

Yeterliliğe AB mevzuatı	Ulusal Türk mevzuatı	Sorumlu Kurum	Yürürlük Tarihi
2006/48/AT ve 2006/49/AT sayılı Direktifler	Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	2009

(Kaynak: ABGS, www.abgs.gov.tr)

Tablo 2.2. Mevzuatın Uyumu ve Uygulanması İçin Gerekli Kurumsal Yapılanma İhtiyaçları Takvimi

İhtiyaç	Yıl
Risk Odaklı Denetim ve Basel II'ye ilişkin olarak Kurumun denetimden sorumlu başkan yardımcılığı altında yer alan personelin gerekli yurt içi ve yurt dışı eğitim ve danışmanlık hizmetlerini almalarının sağlanması	2009
Denetimden sorumlu meslek personelinin uluslararası geçerliliği olan sertifikaları almalarının sağlanması	2009-2011
Risk odaklı denetim ve Basel II'ye ilişkin altyapının sağlanması	2009

(Kaynak: ABGS, www.abgs.gov.tr)

Türkiye Düzenli İlerleme Raporu 2008'da ise;

Bankalar ve mali şirketler alanında iyi fakat düzenli olmayan ilerlemelerin olduğu, bankacılık sisteminde likidite durumunu güçlendirmek amacıyla, BDDK'nın ilave likidite yükümlülükleri getirdiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, bankacılık ve mali şirketler alanında, Türkiye'deki mevzuatın müktesebatla uyumu daha da ilerletildiği, ancak Türkiye'nin Basel II Anlaşmasının uygulanmasını ertelediği görülmektedir.

25.06.2008 tarihli BDDK basın açıklamasında ise; Türk Bankacılık Sisteminde sermaye yeterliliğinin hesaplanmasının 1 Kasım 2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” esas alınarak yapıldığı, Söz konusu Yönetmelik ile Basel-II’nin getirdiği temel değişikliklerden birinin karşılandığı ve Haziran 2007 itibarıyla operasyonel risk kaleminin sermaye yeterliliği hesaplamalarına dâhil edildiği ve Basel-II’ye ilişkin AB Direktiflerine kısmen uyumlu sermaye yeterliliği hesaplamasına geçildiği ifade edilmiştir. Ancak, son dönemde uluslararası finansal piyasalarda yaşanan belirsizlikler ışığında seküritizasyon ve likidite riski açılarından Basel II uzlaşısında eksiklik tespit edildiği ve söz konusu eksikliklerin giderilmesi amacıyla değişiklik çalışmalarının uluslararası düzeyde devam ettiği açıklanmıştır. Ayrıca, yeni TTK tasarısının henüz yasalaşmamış olması; finans ve reel sektör temsilcilerinin görüşleri de dikkate alınarak bankaların sermaye yeterliliğinin ölçümünde esas alınacak kredi riskinin derecelendirmeye dayalı olarak hesaplanmasına ilişkin uygulamanın ileri bir tarihe ertelenmesinin uygun görüldüğü kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Türkiye Düzenli İlerleme Raporu 2009’da ise; bankalar ve mali gruplar konularında çok sınırlı ilerleme kaydedildiği, hedef sermaye yeterlilik oranı (% 12) belirlendiği, likidite düzenlemeleri ve menkul kıymetler muhasebesi prensiplerine ilişkin değişiklikler yapıldığı, operasyonel riskin sermaye gereksinimi hesaplamasına dâhil edildiği ve taslak kredi riski yönetimi standartları hazırlandığı; ancak, Basel II Uzlaşısının uygulanması yönünde ilerleme sağlanmadığı ifade edilmiştir.

BDDK tarafından bankaların Basel II’ye uyum konusunda yürüttükleri çalışmaların takip edilmesi amacıyla, bankalardan altışar aylık dönemlerde “Bankaların CRD/Basel II’ye Geçişine İlişkin İlerleme Anketi” talep edilmekte ve elde edilen bilgiler “Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu” ile kamuoyuna açıklanmaktadır.

Şubat 2010’da yayımlanan Aralık 2009 verileri baz alınarak düzenlenen Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu’nda, bankacılık sektörü toplam aktif büyüklüğünün %39,4’ünü oluşturan bankaların bireysel bazda, %29,3’ünü oluşturan bankaların ise konsolide bazda CRD/Basel II’ye geçişe ilişkin strateji ve politikalarını yönetim kurulu onayına sunmuş ya da söz konusu strateji ve politikaları yönetim kuruluna onaylatarak uygulamaya koymuş

olduğu görülmektedir. Bankaların %99'unun uyum çalışmalarını yürütecek üst yönetimi oluşturduğu, %82'sinin sorumlu personeli belirlediği, %88'inin uyum çalışmalarını yürütecek birimleri oluşturduğu ve %70'inin bu kapsamda komiteler kurduğu belirlenmiştir. Anket verilerine göre; kredi riskinde bankaların %99'u standart yaklaşıma, %53'ü içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşıma %50 ile %100 arasında uyum sağlamaktadırlar. Basel II uygulamasının başlamasıyla birlikte, bankaların çoğunluğu standart yaklaşımı kullanmayı planlarken, standart ve temel içsel derecelendirme dayalı yaklaşımları beraber kullanmayı planlayan bankaların oranı %12,78'dir. Bankaların %41'i 2013 yılına kadar en az Temel İçsel Derecelendirmeye Dayalı yaklaşımlara geçme konusunda plan yapmaktadır. Kredi riskini hesaplarken 2013 yılından sonra ileri yöntemlere geçmeyi planlayan bankaların oranı %29'dur. Tüm bankalar piyasa riskinde standart yöntemle uyum sağlarken, içsel ölçüm yöntemlerinde ve değerlemeye ilişkin hususlarda büyük ölçüde uyumlu olan bankaların oranı %80'in üzerindedir. Operasyonel riskte bankaların tümü şu an yürürlükte olan temel gösterge yaklaşımına uyum sağlarken, standart yaklaşıma büyük ölçüde uyum sağlayan bankaların oranı %30, ileri ölçüm yaklaşımlarına %50'nin üzerinde uyum sağlayan bankaların oranı ise %44'dür. İkinci yapısal bloğa uyum birinci yapısal bloğa göre daha düşük düzeyde kalmıştır. Yapısal faiz oranı riski ve likidite riskine ilişkin uyum düzeyi %50'den fazla olan bankaların toplam ulusal bankacılık sistemi aktif büyüklüğü içindeki payı %99 düzeyindedir. Üçüncü yapısal bloğa %50 ile %100 arasında uyum sağlayan bankaların oranı ise %93'dür (BDDK 2010, s.8-10).

Gerek Türkiye Düzenli İlerleme Raporu'nda ve Basel II İlerleme Raporu'nda, gerekse BDDK basın açıklamasında belirtildiği gibi Türkiye'de Basel II henüz tamamen uygulamaya geçilmemiştir.

3. BASEL II KRİTERLERİNİN KOBİLERE ETKİLERİ VE ANTALYA İLİNDEKİ BİR İŞLETME ÜZERİNE UYGULAMA

3.1. Dünyada ve Türkiye’de KOBİ’ler

KOBİ tanımı ülkeden ülkeye hatta bazı durumlarda ülke içindeki birimler arasında farklı olabilmektedir. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’deki ve AB’deki yasal düzenlemeler kapsamındaki KOBİ tanımlarına yer verilmiş ve Basel II kriterleri çerçevesinde “Perakende” ve “Kurumsal KOBİ” kavramlarının işletmeler üzerindeki etkileri incelenmiştir

Türkiye’de KOBİ 18 Kasım 2005 tarih ve 25997 sayılı Resmi Gazete’de 2005/9617 sayılı karar ve ekinde “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” ile tanımlanmıştır.

Tablo 3.1. Türkiye’deki KOBİ Sınıflandırması

	Yıllık Net Satış Hasılatı	Yıllık Mali Bilançosu	Yıllık Çalışan Sayısı
Mikro İşletme	<1.000.000 TL	<1.000.000 TL	<10
Küçük İşletme	<5.000.000 TL	<5.000.000 TL	<50
Orta büyüklükteki İşletme	<25.000.000 TL	<25.000.000 TL	<250

AB’de KOBİ 2003/361/EC sayılı Tavsiye ile 2005 yılından itibaren geçerli olarak üzere şu şekilde tanımlanmıştır.

Tablo 3.2. AB'deki KOBİ Sınıflandırması

	Yıllık Net Satış Hasılatı	Yıllık Mali Bilançosu	Yıllık Çalışan Sayısı
Mikro İşletme	<2.000.000 €	<2.000.000 €	<10
Küçük İşletme	<10.000.000 €	<10.000.000 €	<50
Orta büyüklükteki İşletme	<50.000.000 €	<43.000.000 €	<250

Tablo 3.2'de görüldüğü üzere yıllık net satış hasılatı 2.000.000 €'nin altındaki işletmeler Mikro İşletme, 10.000.000 €'nin altındaki işletmeler Küçük İşletme, 50.000.000€'nin altındaki işletmeler ise Orta büyüklükteki İşletme olarak tanımlanmıştır.

TL değerlerin €'ya çevrilmesi sonucunda oluşan Türkiye ve AB'deki KOBİ tanımlarının karşılaştırmalı tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.3. Türkiye – AB KOBİ Sınıflandırmaları Karşılaştırması

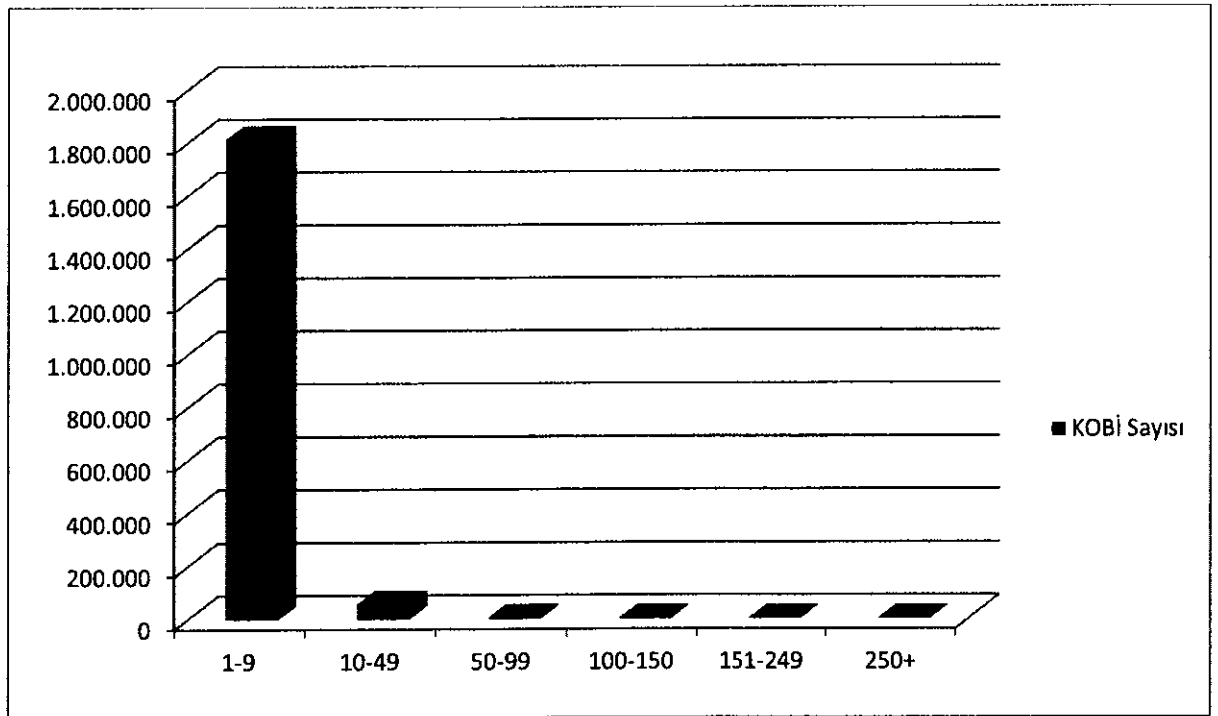
Tanım Kriteri		Mikro İşletme	Küçük İşletmeler	Orta Büyüklükteki İşletmeler
		€*		
Türkiye	Çalışan Sayısı	0-9	10-49	50-249
	Yıllık Net Satış Hasılatı	0-499.999	500.000- 2.499.999	2.500.000- 12.499.999
	Yıllık Mali Bilanço Değeri	0-499.999	500.000- 2.499.999	2.500.000- 12.499.999
AB	Çalışan Sayısı	0-9	10-49	50-249
	Yıllık Net Satış Hasılatı	0-1.999.999	2.000.000- 9.999.999	10.000.000- 49.999.999
	Yıllık Mali Bilanço Değeri	0-1.999.999	2.000.000- 9.999.999	10.000.000- 42.999.999

* 1€ = 2TL

Türkiye ekonomisine KOBİ'lerin etkisi çok yüksektir. Tüm işletmelerin %99'u KOBİ'lerden oluşmaktadır. İstihdamın %81.48'i KOBİ'ler tarafından sağlanmaktadır. Bu verilere rağmen KOBİ'lerin yatırımlardaki payı %26.5, ihracattaki payı ise ancak %16.6'dır (KOSGEB,tarih yok, s.35).

TÜİK verilerine göre 2002 yılındaki toplam KOBİ sayısı 1.880.879'dur (KOSGEB,tarih yok, s.38).

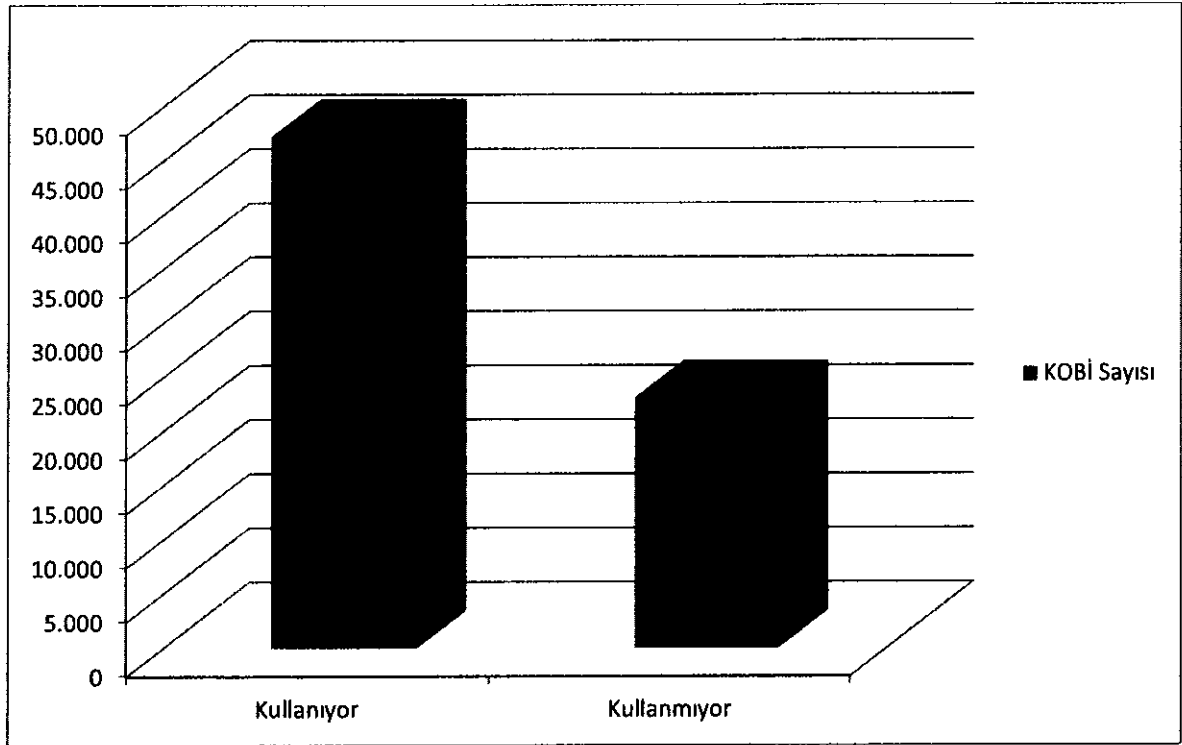
Şekil 3.1'de 1-9 işçi çalıştıran KOBİ'lerin 1.813.726 adet olduğu görülmektedir. 10-49 işçi çalıştıran 56.884, 50-99 işçi çalıştıran 5.055, 100-150 işçi çalıştıran 1.973, 151-249 işçi çalıştıran 1.443, 250'den fazla işçi çalıştıran 1.798 işletme bulunmaktadır (KOSGEB,tarih yok, s.39).

Şekil 3.1. KOBİ'lerin Ölçeksel Dağılımı

KOSGEB veri tabanına kayıtlı olan 70.298 KOBİ'ye ait veriler kullanılarak yapılan istatistiki analizlerden çıkan sonuçlardan bazıları şu şekildedir (KOSGEB, tarih yok, s.41):

Şekil 3.2'de görüldüğü gibi KOBİ'lerin %67'si kredi kullanmakta, geriye kalan %33'ü kredi kullanmamaktadır.

Şekil 3.2. KOBİ'lerin Kredi Kullanma Durumu

Türkiye Merkez Bankası bünyesinde kurulmuş olan Bilanço Merkezi'nin 13 ana sektörde faaliyet gösteren 7352 firmadan elde ettiği 2006 - 2008 yıllarına ait veriler ile gerçekleştirildiği araştırma sonucunda net satışlara göre 1.091 firmanın büyük ölçekli olduğu ortaya çıkmıştır. Net satışlar hesaplanırken 2008 yılı Euro alış kuru ortalaması (1.8958 TL) baz alınmıştır. Araştırmada veri olarak kullanılan mali tabloların denetlenmemiş olması nedeniyle, firma beyanları doğru olarak kabul edilmiştir.

Tablo 3.4. Türkiye'deki Firmaların Büyüklüklerine Göre Sınıflandırılması

Ölçek Dağılımı		Firma Sayısı	Çalışan Sayısı		Net Satışlar		Aktif Toplamı		Öz Kaynak	
			Kişi	%	Bin TL	%	Bin TL	%	Bin TL	%
İstihdama Göre	Küçük (ÇŞ<50)	3.368	74.649	4,6%	72.437	10,7%	103.586	14,5%	49.762	15,6%
	Orta (50<=ÇŞ<=500)	3.334	584.721	36,4%	233.095	34,4%	275.423	38,5%	118.629	37,1%
	Büyük(ÇŞ>500)	650	946.196	58,9%	371.664	54,9%	336.702	47,0%	151.582	47,4%
Net Satışlara Göre	Küçük (NS<18.957,7)	3.931	213.288	13,3%	24.714	3,6%	96.845	13,5%	44.455	13,9%
	Orta (18.957,7<NS<94.788,7)	2.330	474.965	29,6%	102.029	15,1%	156.341	21,8%	67.827	21,2%
	Büyük (NS>=94.788,7)	1.091	917.313	57,1%	550.452	81,3%	462.625	64,6%	207.691	64,9%
TOPLAM		7.352	1.605.566	100,0%	677.196	100,0%	715.761	100,0%	319.973	100,0%

(Kaynak: TCMB, 2009)

Capital Dergisinin 1998 yılından bu yana her yıl Türkiye'nin en büyük özel şirketlerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırma incelendiğinde yıllık satışlara göre 726 işletmenin büyük ölçekli olduğu görülmektedir. Bu araştırma kapsamında 2007 yılı Türkiye'nin en büyük özel şirketi sıralamasında ilk 726'ya giren işletmelerin çalışan sayıları hakkında net bir bilgiye ulaşılamamıştır. 2007 yılı ortalama Euro kuru (1.7707) baz alınarak yapılan hesaplama sonrası 50.000.000 € (88.535.000 TL) ve üzerinde satış hasılatı olan büyük ölçekli işletmelerin kredi kullarımlarına ilişkin bir veri mevcut değildir (Türkiye'nin En Büyük 100 Özel Şirketi Araştırması, 2008).

3.2. Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri ve Derecelendirme

Basel II kriterlerine göre, kredi risk ölçüm yöntemlerinden standart yaklaşımı kullanan bankalar kredi talebinde bulunan firmaları Perakende ve Kurumsal olarak sınıflandıracaklardır. Bu sınıflandırma yapılırken kullanılan kriterler firmanın,

- ilgili bankadaki toplam kredi tutarı,

- yıllık net satış hasılatıdır.

Yıllık net satış hasılatı 50.000.000€'nin altında olan ve ilgili bankadaki toplam kredi tutarı 1.000.000€'nin altında olan firmalar "Perakende" portföyünde yer alacak, dolayısıyla bu firmalara %75 risk ağırlığı uygulanacaktır. Sınıflandırma kriterleri Tablo 3.5'te net olarak görülmektedir:

Tablo 3.5. Basel II Kriterlerine göre Perakende / Kurumsal Portföy Sınıflandırılması

İlgili Bankadaki Kredi Tutarı	Yıllık Net Satış Hasılatı	Sınıflandırma
KT<1.000.000 €	SH<50.000.000 €	Perakende
KT>1.000.000 €	SH<50.000.000 €	Kurumsal
KT<1.000.000 €	SH>50.000.000 €	Kurumsal
KT>1.000.000 €	SH>50.000.000 €	Kurumsal

*KT: Kredi Tutarı **SH:Satış Hasılatı

Kurumsal portföydeki firmaların risk ağırlığının belirlenmesi için kredi talebinde bulunan firmalar bağımsız derecelendirme kuruluşlardan tarafından derecelendirmeye tabi tutulacaktır. Bu kuruluşlardan biri olan Fitch Rating's göre derecelendirmenin tanımı ve derecelendirme notlarının açıklamaları şu şekildedir:

Kredi derecelendirme; bir kuruluşun finansal yükümlülüklerini taahhüt ettiği sürede yerine getirip getiremeyeceği hakkında verilen bağımsız bir görüştür. Bu görüşün kolay anlaşılması amacıyla sonuçlar sembollere dönüştürülerek kamuoyuna bildirilmektedir. Rating çeşitleri, vadelerine göre uzun vadeli ve kısa vadeli olmak üzere ikiye ayrılır. Uzun vadeli rating, kurumun performansı ile ilgili sektörün temel özelliklerine dayanarak hazırlanır. Uzun vadeli ratingde konjoktüre duyarlılık, teknolojik gelişmeler, talep değişimleri, kanuni düzenlemeler, yönetim kalitesi gibi unsurlar irdelenir. Kısa vadeli rating notu ise bir yıla kadar olan yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak için likidite ve sermaye kaynaklarına ulaşım imkanlarının incelenmesi ile elde edilir (Berker, 2008).

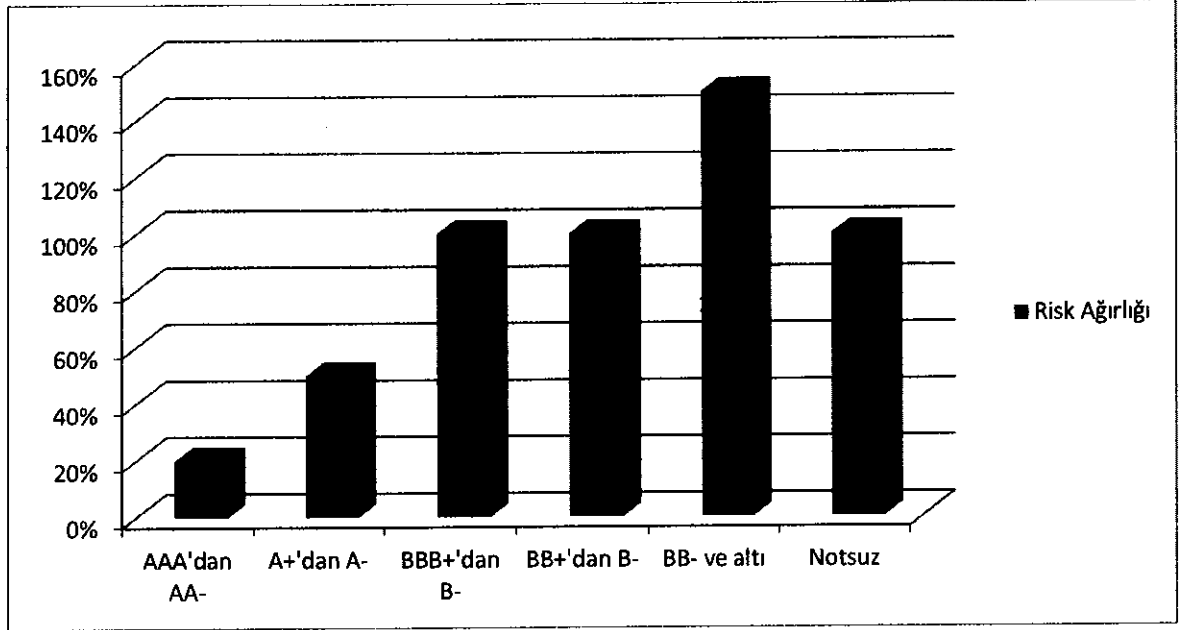
Tablo 3.6. Derecelendirme Notları

Not Kategorisi	Kredi Kalitesi	Açıklama
AAA	En yüksek kalite	AAA notu, en düşük kredi riski beklentisini belirtmektedir. Sadece istisnai finans kapasitesi bulunan ve ödeme taahhütünü zamanında yerine getirenlere işaret eder. Bu finans kapasitesinin, değişen iş ve ekonomik gelişmelerden etkilenmesi beklenmiyor, risk unsurları yok denecek düzeyde.
AA	Çok yüksek kalite	AA notu çok düşük kredi riski beklentisini belirtmektedir. Ödeme yükümlülüklerini zamanında karşılama kapasitesi çok güçlü olanlara işaret eder. Bu kapasite değişen iş ve ekonomik koşullardan az etkilenebilir, risk unsuru düşüktür.
A	Yüksek kalite	A notu düşük kredi riski beklentisini belirtmektedir. Ödeme yükümlülüklerini zamanında karşılama kapasitesi güçlüdür. Fakat, bu kapasite, değişen iş ve ekonomik koşullara karşı hassastır. Risk unsuru içerir.
BBB	İyi Kalite	BBB notu güncel olarak düşük kredi riski beklentisini belirtmektedir. Ödeme yükümlülüklerini zamanında karşılama kapasitesi yeterlidir ancak, iş ve ekonomik koşullardaki değişimlerden zarar görebilir. Bu not, kategorisinde, en düşük yatırım notu olarak yer alır.
BB	Spekülatif	BB notu kredi riskinin oluşabileceğini, özellikle zamanla ekonomideki olumsuz gelişmelerden etkilenilebileceğini gösterir. Fakat, iş ve finansal alternatifler finansal yükümlülüklerini yerine getirmeye yeterlidir. Bu kategoride değerlendirilen tahvil ve senetler yatırım kategorisinde değildirlir.
B	Yüksek düzeyde spekülatif	B notu kredi riskinin kayda değer düzeyde var olduğunu ve sınırlı düzeyde bir güven marjının olduğunu gösterir. Güncel olarak finansal yükümlülüklerini karşılayabilir; fakat, düzenli ödemeleri gerçekleştirebilme kapasitesi, iş ve ekonomik koşulların elverişli olmasına bağlıdır.
CCC,CC, C	Yüksek düzeyde yükümlülüğü yerine getirememe	Finansal yükümlülüğünü yerine getirememesi olasıdır. Yükümlülüklerini yerine getirebilme kapasitesi yalnızca iş ve ekonomik gelişmelerin elverişli olmasına bağlıdır. CC notu finansal yükümlülüğü yerine getirememesinin olası olduğuna işaret eder. C notu ise, yükümlülüğünün yerine getirilemeyeceğine işaret eder.
DDD,DD, D	Yükümlülüğü yerine getirememe	Bu kategoride yer alanların yükümlülüklerini yerine getirmeleri yükümlünün, yeniden yapılandırılması sonucu, kısmen veya tamamen düzelmesine veya likididasyonuna bağlıdır. Yükümlülüklerini tekrar yerine getirmeye başlaması konusundaki olasılıklar çok kesin olarak tespit edilememekle birlikte, genel olarak DDD en yüksek düzelleme oranına işaret eder ve borç tutarı ile birikmiş faizin 90% - 100% olasılıkla geri ödenebileceğini ifade eder., DD düzelleme potansiyelinin 50% - 90% olduğuna, D ise düzelleme potansiyelinin 50%'nin altında olduğuna işaret eder.
Ratinglerin ekinde + veya – kategorilerdeki görece sınıflandırmayı ifade etmektedir.		

(Kaynak: Fitch Rating A.Ş., www.fitchratings.com.tr/ftp/notlar/fnt_21.pdf)

Kredi derecelendirme notunun belirlenmesinin ardından, risk ağırlığı tespit edilecek ve banka risk ağırlığına göre firmaya kullandıracağı kredinin faiz oranını hesaplayacaktır. Risk ağırlığının yüksek olması bankanın sermaye yükümlüğünü arttıracığı için, risk ağırlığı ile

beraber bankanın firmaya uygulayacağı faiz oranı da artacaktır. Kurumsal portföydeki firmaların kredi derecelendirme notu ile risk ağırlığı arasındaki ilişki Komite tarafından Şekil 3.3'te açıklanmıştır.

Şekil 3.3. Derecelendirme Notlarına Göre Risk Ağırlıkları

Grafikte görüldüğü üzere risk ağırlıkları derecelendirme notuna göre değişmektedir. En yüksek derecelendirme notu için risk ağırlığı %20 iken, derecelendirme notu düştükçe risk ağırlığı sırasıyla %50, %100 ve %150'e kadar düşmektedir. Derecelendirme notu olmayan firmaların risk ağırlığı ise %100 olarak uygulanacaktır.

Özetle Basel II'nin KOBİ'lere tahsis edilecek kredileri ne şekilde etkileyeceği; banka tarafından kullanılacak yaklaşıma, KOBİ'lerin satış hacmine, kullanılacak kredi tutarına ve teminat kalitesine göre farklılık gösterecektir. Bu bilgiler ışığında KOBİ'lerce görece olarak daha uygun krediye ulaşmak için yapılması gerekenler aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Kurumsal yönetim ilkelerine önem vermek,
- Bilanço yapılarını UFRS ile uyumlu hale getirmek,
- Sermaye yapısını güçlendirerek iyi derecelendirme notuna sahip olmak,

- Basel II’de bahsi geçen teminat yapısına uyum sağlamak,
- Raporlama ve veritabanı oluşturma konularında uzman nitelikli insan kaynağına yatırım yapmak.

3.3. Uygulama

Bu bölümde Basel II çerçevesinde kredi riski hesaplamasında standart yöntemi uygulayan bir bankadan kredi kullanılması durumunda firmalarının karşılaşacağı faiz yükü ve bu faiz yükünün firmaların mali tablolarına ve seçilmiş rasyolarına etkileri incelenmiştir. Tulukhan Turizm Otelcilik İnşaat Ticaret Limited Şirketi’nin farklı derecelendirme notu alması durumunda, finansal tablolarındaki değişimleri görmek amacıyla 7 farklı senaryo türetilmiştir ve sonuçları incelenmiştir.

Tulukhan Tur. Otel. İnş. Tic. Ltd. Şti. 2007 yılında Antalya’nın Manavgat İlçesinde kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana 255 Oda, 650 yatak kapasiteli, turizm işletme belgesine haiz, dört yıldızlı bir otel ile konaklama sektöründe faaliyet göstermektedir. 2009 yılında ortalama çalışan sayısı 97 olan firmanın aynı yıla ait gelir tablosu ve bazı rasyoları şu şekildedir:

Tablo 3.7. Gelir Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	453.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	1.303.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	1.259.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	251.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	1.007.703,56

Firmanın kısa vadeli borçlar ile finanse edilmemiş dönem varlık tutarını ifade eden net işletme sermayesinin hesaplanması şu şekilde yapılmaktadır:

$$\begin{aligned} \text{Net İşletme Sermayesi} &= \text{Dönen Varlıklar} - \text{KVYK} \\ &= 4.826.364,63 - 3.345.833,07 = 1.480.531,56 \end{aligned}$$

Bir firmanın kısa vadeli borçlarını ödeme yeteneğini ölçmek için kullanılan cari oran sektör bazında değişmekle genel olarak 1,5 - 2 arasında normal kabul edilir. Cari oranın hesaplanması şu şekilde yapılmaktadır:

$$\begin{aligned} \text{Cari Oran} &= \text{Dönen Varlıklar} / \text{KVYK} \\ &= 4.826.364,63 / 3.345.833,07 = 1,44 \end{aligned}$$

Firma hissedarları tarafından sağlanan kaynak karşılık ne kadar kar elde edildiğini gösteren bu oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

$$\begin{aligned} \text{Öz Kaynak Karlılığı} &= \text{Net Kar} / \text{Öz Kaynaklar} \\ &= 1.007.703,56 / 9.254.877,81 = \% 10,89 \end{aligned}$$

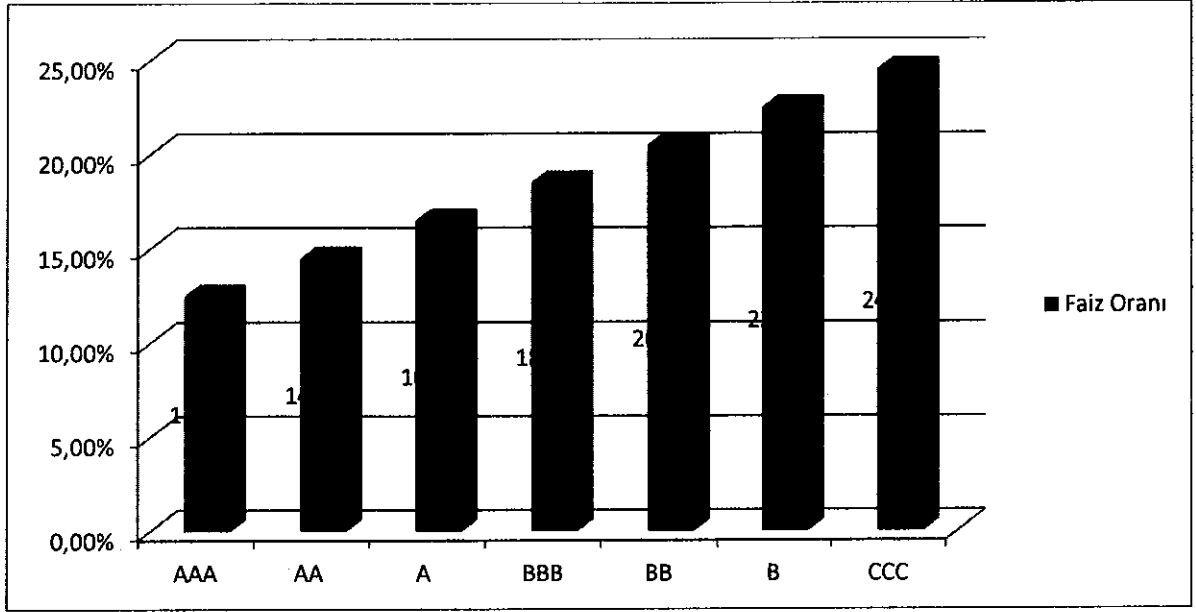
Firmanın aktiflerine kaynak yaratmada öz kaynaklarına oranla ne kadar yabancı kaynak kullanıldığını gösteren bu oranın yüksek çıkması arzu edilen bir durum değildir. Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\begin{aligned} \text{Toplam Borçlar} / \text{Öz Sermaye Rasyosu} &= \text{Toplam Borçlar} / \text{Öz Sermaye} \\ &= 7.355.833,07 / 9.254.877,81 = \% 79,48 \end{aligned}$$

Firmanın faiz yükümlülüklerini karşılayabilme gücünü sağlayan bu oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

$$\begin{aligned} \text{FVÖK} / \text{Faiz Giderleri Rasyosu} &= \text{FVÖK} / \text{Faiz Giderleri} \\ &= 1.713.058,33 / 453.428,88 = 3,78 \end{aligned}$$

2 farklı bankanın ticari portföy yönetmenleri ile yapılan mülakatlar sonucu elde edilen veriler ışığında, Tulukhan Tur. Otel. İnş. Tic. Ltd. Şti.'nin 01.01.2009 tarihinde X Bankasından 1.500.000€ kredi kullanması durumunda farklı rating notlarına göre bankanın uygulayacağı kredi oranları Şekil 3.4'te görüldüğü gibi varsayılmıştır.

Şekil 3.4. Derecelendirme Notlarına Göre Faiz Oranları

Hesaplamalar yapılırken bazı varsayımlar kullanılmıştır:

- 1- Kredi 01.01.2009 tarihinde çekilmiştir.
- 2- Henüz ödenme yapılmadığı için faiz ve anapara bilançoda KVKYK'da yer almaktadır.
- 3- Çekilen kredi bilançonun aktifinde Dönen Varlıklarda yer almaktadır.
- 4- Döviz Kuru 1 € = 2 TL olarak hesaplanmıştır.
- 5- Teminatlar hesaplamalarda dikkate alınmamıştır.

Senaryo 1:

Kredi Derecelendirme Notu : AAA

Faiz Oranı : %12,5

$$F = A \times n \times t / 100$$

$$F = 1.500.000 \times 12,5 \times 1 / 100 = 187.500 \text{ €} = 375.000 \text{ TL}$$

Firma 1.500.000€ (3.000.000TL) olarak çektiği krediyi 1 sene sonra 187.500€ (375.000TL) faiz ile beraber 1.687.500€ (3.375.000TL) olarak geri ödeyecektir. Artan finansman maliyeti nedeniyle firmanın karında 187.500€ (375.000TL) tutarında bir azalma olacaktır.

Firmanın %12,5 faiz oranı ile borçlanması durumunda; Net İşletme Sermayesi, Cari Oranı, Öz Kaynak Karlılığı, Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu, Faizleri Karşılama Rasyosu ve Gelir Tablosu şu şekilde değişecektir:

Net İşletme Sermayesi	7.826.364,63	-	6.720.833,07	=	1.105.531,56
Cari Oran	7.826.364,63	/	6.720.833,07	=	1,16
Öz Kaynak Karlılığı	707.703,56	/	8.954.877,81	=	7,90%
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	10.730.833,07	/	8.954.877,81	=	1,20
FVÖK / Faiz Giderleri	1.713.058,33	/	828.428,88	=	2,07

Tablo 3.8. 1 Nolu Senaryoya Göre Tahmini Gelir Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	828.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	928.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	884.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	176.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	707.703,56

Senaryo 2:

Kredi Derecelendirme Notu : AA

Faiz Oranı : %14,50

$$F = 1.500.000 \times 14,50 \times 1 / 100 = 217.500\text{€} = 435.000\text{TL}$$

Firma 1.500.000€ (3.000.000TL) olarak çektiği krediyi 1 sene sonra 217.500€ (435.000TL) faiz ile beraber 1.717.500€ (3.435.000TL) olarak geri ödeyecektir. Artan finansman maliyeti nedeniyle firmanın karında 217.500€ (435.000TL) tutarında bir azalma olacaktır.

Firmanın %14,50 faiz oranı ile borçlanması durumunda; Net İşletme Sermayesi, Cari Oranı, Öz Kaynak Karlılığı, Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu, Faizleri Karşılama Rasyosu ve Gelir Tablosu şu şekilde değişecektir:

Net İşletme Sermayesi	7.826.364,63	-	6.780.833,07	=	1.045.531,56
Cari Oran	7.826.364,63	/	6.780.833,07	=	1,15
Öz Kaynak Karlılığı	707.703,56	/	8.906.877,81	=	7,41%
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	10.730.833,07	/	8.906.877,81	=	1,21
FVÖK / Faiz Giderleri	1.713.058,33	/	888.428,88	=	1,93

Tablo 3.9. 2 Nolu Senaryoya Göre Tahmini Gelir Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	888.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	868.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	824.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	164.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	659.703,56

Senaryo 3:

Kredi Derecelendirme Notu : A

Faiz Oranı : %16,50

$$F = 1.500.000 \times 16,50 \times 1 / 100 = 247.500\text{€} = 495.000\text{TL}$$

Firma 1.500.000€ (3.000.000TL) olarak çektiği krediyi 1 sene sonra 247.500€ (495.000TL) faiz ile beraber 1.747.500€ (3.495.000TL) olarak geri ödeyecektir. Artan finansman maliyeti nedeniyle firmanın karında 247.500€ (495.000TL) tutarında bir azalma olacaktır.

Firmanın %16,50 faiz oranı ile borçlanması durumunda; Net İşletme Sermayesi, Cari Oranı, Öz Kaynak Karlılığı, Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu, Faizleri Karşılama Rasyosu ve Gelir Tablosu şu şekilde değişecektir:

Net İşletme Sermayesi	7.826.364,63	-	6.840.833,07	=	985.531,56
Cari Oran	7.826.364,63	/	6.840.833,07	=	1,14
Öz Kaynak Karlılığı	707.703,56	/	8.858.877,81	=	6,90%
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	10.730.833,07	/	8.858.877,81	=	1,22
FVÖK / Faiz Giderleri	1.713.058,33	/	948.428,88	=	1,81

Tablo 3.10. 3 Nolu Senaryoya Göre Tahmini Gelir Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FINANSMAN GİDERLERİ(-)	948.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	808.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	764.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	152.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	611.703,56

Senaryo 4:

Kredi Derecelendirme Notu : BBB

Faiz Oranı : %18,50

$$F= 1.500.000 \times 18,50 \times 1 / 100 = 277.500\text{€} = 555.000\text{TL}$$

Firma 1.500.000€ (3.000.000TL) olarak çektiği krediyi 1 sene sonra 277.500€ (555.000TL) faiz ile beraber 1.777.500€ (3.555.000TL) olarak geri ödeyecektir. Artan finansman maliyeti nedeniyle firmanın karında 277.500€ (555.000TL) tutarında bir azalma olacaktır.

Firmanın %18,50 faiz oranı ile borçlanması durumunda; Net İşletme Sermayesi, Cari Oranı, Öz Kaynak Karlılığı, Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu, Faizleri Karşılama Rasyosu ve Gelir Tablosu şu şekilde değişecektir:

Net İşletme Sermayesi	7.826.364,63	-	6.900.833,07	=	925.531,56
Cari Oran	7.826.364,63	/	6.900.833,07	=	1,13
Öz Kaynak Karlılığı	707.703,56	/	8.810.877,81	=	6,40%
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	10.730.833,07	/	8.810.877,81	=	1,24
FVÖK / Faiz Giderleri	1.713.058,33	/	1.008.428,88	=	1,70

Tablo 3.11. 4 Senaryoya Göre Tahmini Gelir Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	1.008.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	748.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	704.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	140.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	563.703,56

Senaryo 5:

Kredi Derecelendirme Notu : BB

Faiz Oranı : %20,50

$$F = 1.500.000 \times 20,50 \times 1 / 100 = 307.500\text{€} = 615.000\text{TL}$$

Firma 1.500.000€ (3.000.000TL) olarak çektiği krediyi 1 sene sonra 307.500€ (615.000TL) faiz ile beraber 1.807.500€ (3.615.000TL) olarak geri ödeyecektir. Artan finansman maliyeti nedeniyle firmanın karında 307.500€ (615.000TL) tutarında bir azalma olacaktır.

Firmanın %20,50 faiz oranı ile borçlanması durumunda; Net İşletme Sermayesi, Cari Oranı, Öz Kaynak Karlılığı, Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu, Faizleri Karşılama Rasyosu ve Gelir Tablosu şu şekilde değişecektir:

Net İşletme Sermayesi	7.826.364,63	-	6.960.833,07	=	865.531,
Cari Oran	7.826.364,63	/	6.960.833,07	=	1,12
Öz Kaynak Karlılığı	707.703,56	/	8.762.877,81	=	5,89%
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	10.730.833,07	/	8.762.877,81	=	1,25
FVÖK / Faiz Giderleri	1.713.058,33	/	1.068.428,88	=	1,60

Tablo 3.12. 5 Nolu Senaryoya Göre Tahmini Gelir Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	1.068.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	688.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	644.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	128.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	515.703,56

Senaryo 6:

Kredi Derecelendirme Notu : B

Faiz Oranı : %22,50

$$F = 1.500.000 \times 22,50 \times 1 / 100 = 337.500\text{€} = 675.000\text{TL}$$

Firma 1.500.000€ (3.000.000TL) olarak çektiği krediyi 1 sene sonra 337.500€ (675.000TL) faiz ile beraber 1.837.500€ (3.675.000TL) olarak geri ödeyecektir. Artan finansman maliyeti nedeniyle firmanın karında 337.500€ (675.000TL) tutarında bir azalma olacaktır.

Firmanın %22,50 faiz oranı ile borçlanması durumunda; Net İşletme Sermayesi, Cari Oranı, Öz Kaynak Karlılığı, Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu, Faizleri Karşılama Rasyosu ve Gelir Tablosu şu şekilde değişecektir:

Net İşletme Sermayesi	7.826.364,63	-	7.020.833,07	=	805.531,
Cari Oran	7.826.364,63	/	7.020.833,07	=	1,11
Öz Kaynak Karlılığı	707.703,56	/	8.714.877,81	=	5,37%
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	10.730.833,07	/	8.714.877,81	=	1,27
FVÖK / Faiz Giderleri	1.713.058,33	/	1.128.428,88	=	1,52

Tablo 3.13. 6 Senaryoya Göre Tahmini Gelir Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FINANSMAN GİDERLERİ(-)	1.128.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	628.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	584.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	116.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	467.703,56

Senaryo 7:

Kredi Derecelendirme Notu : CCC

Faiz Oranı : %24,50

$$F = 1.500.000 \times 24,50 \times 1 / 100 = 367.500\text{€} = 735.000\text{TL}$$

Firma 1.500.000€ (3.000.000TL) olarak çektiği krediyi 1 sene sonra 367.500€ (735.000TL) faiz ile beraber 1.867.500€ (3.735.000TL) olarak geri ödeyecektir. Artan finansman maliyeti nedeniyle firmanın karında 367.500€ (735.000TL) tutarında bir azalma olacaktır.

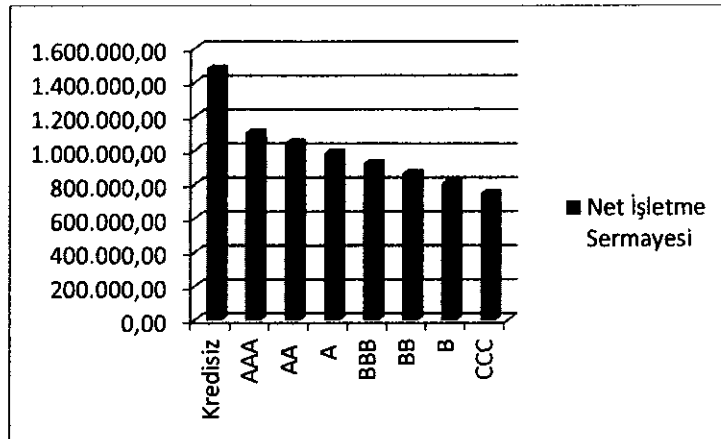
Firmanın %24,50 faiz oranı ile borçlanması durumunda; Net İşletme Sermayesi, Cari Oranı, Öz Kaynak Karlılığı, Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu, Faizleri Karşılama Rasyosu ve Gelir Tablosu şu şekilde değişecektir:

Net İşletme Sermayesi	7.826.364,63	-	7.080.833,07	=	745.531,
Cari Oran	7.826.364,63	/	7.080.833,07	=	1,11
Öz Kaynak Karlılığı	707.703,56	/	8.666.877,81	=	4,84%
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	10.730.833,07	/	8.666.877,81	=	1,28
FVÖK / Faiz Giderleri	1.713.058,33	/	1.188.428,88	=	1,44

Tablo 3.14. 7 Senaryoya Göre Tahmini Gelir Tablosu

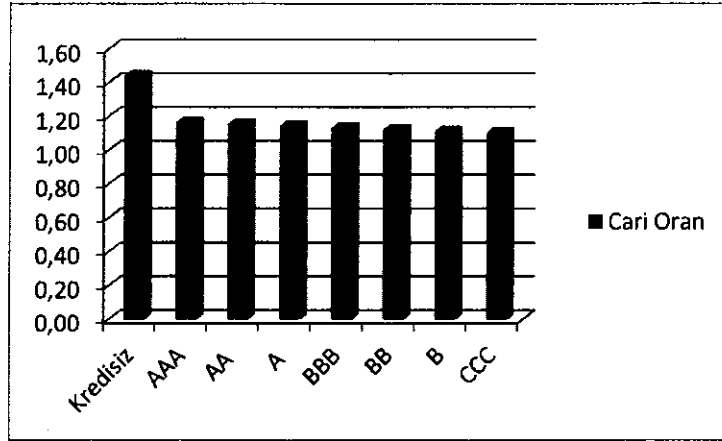
BRÜT SATIŞLAR	5.756.019,29
SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	96.712,28
NET SATIŞLAR	5.659.307,01
SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	2.498.703,46
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	3.160.603,55
FAALİYET GİDERLERİ(-)	1.483.927,89
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	1.676.675,66
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	102.032,07
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD. VE ZARAR(-)	21.571,74
FINANSMAN GİDERLERİ(-)	1.188.428,88
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	568.707,11
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	0,00
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	44.077,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	524.629,45
DÖNEM KARI VERGİ VE Y.Y.KAR (-)	104.925,89
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	419.703,56

Senaryolar kıyaslandığında ortaya şöyle bir sonuç çıkmaktadır:

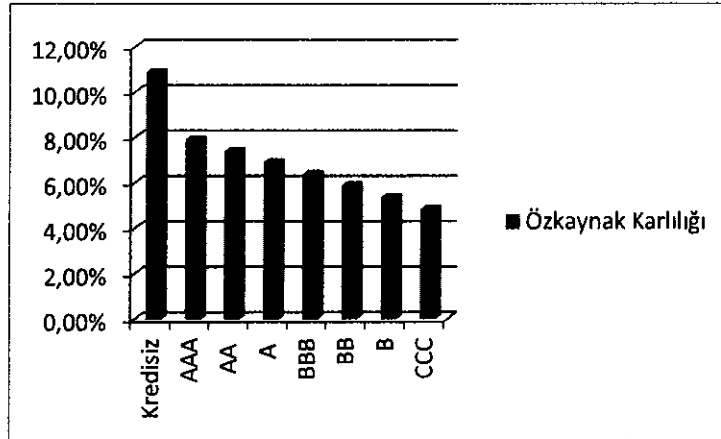
Şekil 3.5. Net İşletme Sermayesi Karşılaştırılması

Şekil 3.5 incelendiğinde kredi kullanılmadığı durumda firmanın net işletme sermayesinin 1.480.531,56 TL olduğu görülmektedir. Firmanın net işletme sermayesi, kredi derecelendirme notunun AAA olması durumunda 1.105.531,56 TL, BBB olması durumunda 925.531,56 TL, CCC olması durumunda ise 745.531,56 TL olacaktır. Derecelendirme notu kötüleştikçe firmanın net işletme sermayesi azalmakta, bu durumun sonucu olarak da firmanın kredi kuruluşları, kredili mal veren tedarikçiler ile sorun yaşama ve likidite problemleriyle karşı karşı kalmaya olasılığı artmaktadır.

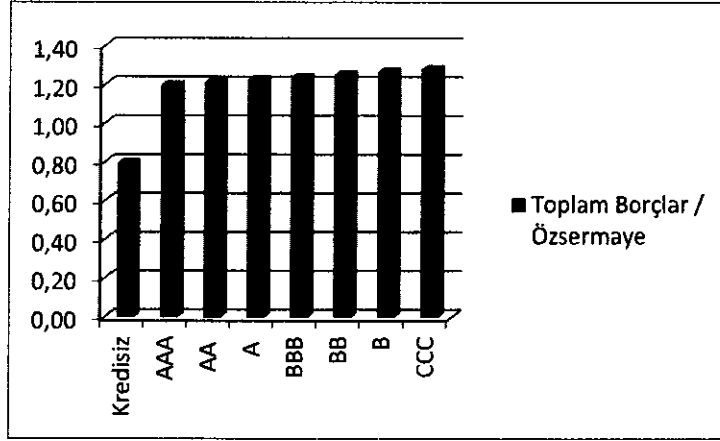
Şekil 3.6. Cari Oran Karşılaştırılması

Şekil 3.6'da görüldüğü üzere kredi kullanılmadığı durumda 1,44 olan cari oran, AAA derecelendirme notunda 1,16'ya, BBB derecelendirme notunda 1,13'e, CCC derecelendirme notunda ise 1,11'e düşmektedir. Net işletme sermayesi rasyosu ile paralel olarak derecelendirme notunu kötüleştirikçe firmanın cari oranı da azalmaktadır.

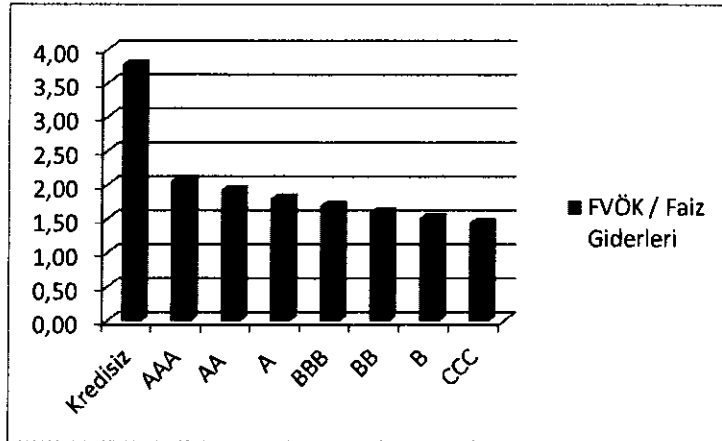
Şekil 3.7. Öz Kaynak Karlılığı Karşılaştırılması

Şekil 3.7 incelendiğinde kredi kullanılmadığı durumda %10,89 olan öz kaynak karlılığının, kredi kullanımı halinde oluşan faiz yükü nedeniyle azaldığı görülmektedir. AAA derecelendirme notunda %12,50 faiz oranı nedeniyle %,7,90'a düşen öz kaynak karlılığı, BBB kredi notunda %18,50 faiz oranını nedeniyle %,6,40'a, CCC kredi notunda ise %,24,50 faiz oranı nedeniyle %,4,84'e düşmektedir.

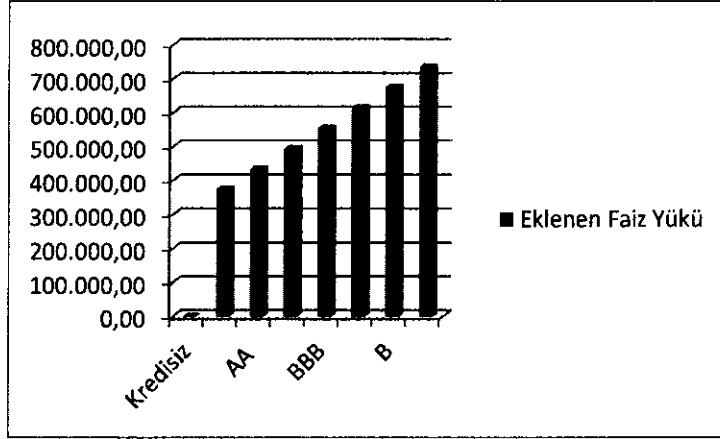
Şekil 3.8. Toplam Borçlar / Öz Sermaye Oranı Karşılaştırılması

Şekil 3.8'de görüldüğü üzere kredi kullanılmadığı durumda 0,79 olan Toplam Borçlar / Öz Sermaye oranı, AAA derecelendirme notunda 1,20'ye, BBB derecelendirme notunda 1,24'e, CCC derecelendirme notunda ise 1,28'e çıkmaktadır. Derecelendirme notu düştükçe toplam borçlar içindeki yabancı kaynaklar artmaktadır. Bu durum firmanın finansal yapısını olumsuz etkilemektedir.

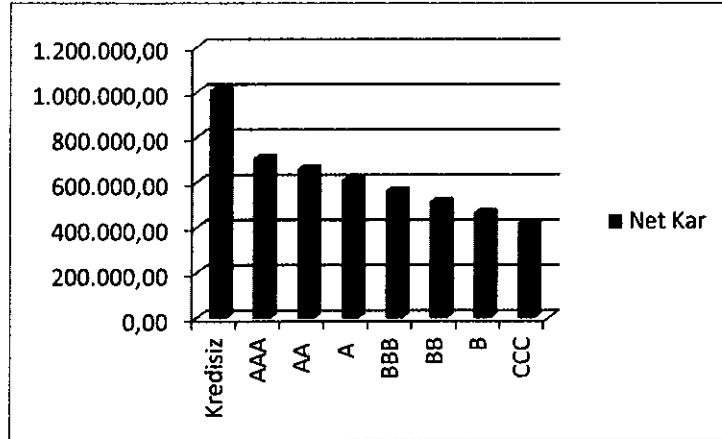
Şekil 3.9. FVÖK / Faiz Giderleri Oranı Karşılaştırılması

Şekil 3.9 incelendiğinde kredi kullanılmadığı durumda %3,78 olan FVÖK / Faiz Giderleri rasyosu, kredi kullanımı halinde oluşan faiz yükü nedeniyle azaldığı görülmektedir. AAA derecelendirme notunda %12,50 faiz oranı nedeniyle %,7,90'a düşen FVÖK / Faiz Giderleri rasyosu, BBB kredi notunda %18,50 faiz oranını nedeniyle %6,40'a, CCC kredi notunda ise %24,50 faiz oranı nedeniyle %4,84'e düşmektedir.

Şekil 3.10. Eklenen Faiz Yüğü Karşılaştırılması

Firmaya AAA derecelendirme notu ile 375.000 TL, BBB derecelendirme notu ile 555.000 TL, CCC derecelendirme notu ile 735.000 TL faiz yükü eklenmektedir. Derecelendirme notunda bir birimlik değişim firmanın 60.000 TL ek faiz yükü ile karşılaşmasına neden olmaktadır.

Şekil 3.11. Net Kar Karşılaştırılması

Kredi kullanılmadığı durumda firmanın net karı 1.007.703,56 TL'dir. AAA derecelendirme notunda net kar 707.703,56 TL, BBB derecelendirme notunda net kar 563.703,56, CCC derecelendirme notunda ise net kar 419.703,56 olarak hesaplanmıştır.

SONUÇ

Basel II Kriterleri her ne kadar bankaların sermaye yeterliliklerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesine ilişkin standartlar bütünü olarak bankacılık sektörünü etkileyen bir uzlaşma olarak görülse de reel sektöre özellikle de KOBİ'lere etkileri çok fazladır.

KOBİ'lerin %67'sinin kredi kullandığı göz önüne alındığında Basel II kapsamında kredi riski hesaplanırken bankanın uygulayacağı yöntem KOBİ'ler için çok büyük önem arz etmektedir. Kredi riskini hesaplarken bankanın standart yaklaşım yöntemini kullanması halinde toplam yıllık satış hasılatı 50.000.000€'nin altında olan ve bir bankacılık grubundaki toplam kredi tutarı 1.000.000€'u aşmayan firmalar Perakende KOBİ portföyünde yer alacak ve %75 risk ağırlığına tabi tutulacaklardır. Aynı yöntemde toplam yıllık satış hasılatı 50.000.000€'nin altında olan ve bir bankacılık grubundaki toplam kredi tutarı 1.000.000€'nin üzerinde olan firmalar ise Kurumsal KOBİ portföyünde yer alacaklardır. Kurumsal KOBİ portföyünde yer alan firmaların risk ağırlıkları, derecelendirme kuruluşlarından alacakları derecelendirme notuna bağlı olarak %0 ile %150 arasında değişebilmektedir. Kurumsal KOBİ portföyünde yer alan derecelendirilmemiş firmaların risk ağırlıkları ise %100 olarak belirlenmiştir. Kurumsal KOBİ portföyünde yer alan ve derecelendirme notunun düşük olacağını öngören ve dolayısıyla risk ağırlığı %150 olarak hesaplanacak olan bir KOBİ'nin yöneticisi, derecelendirme notu almayarak %100 risk ağırlığı ile daha düşük faiz ile kredi alma yolunu seçebilir. Aynı KOBİ yöneticisi farklı bankalardan 1.000.000€'nin altında kredi çekerek Perakende KOBİ portföyünde yer almak suretiyle %75 risk ağırlığı ile daha da düşük maliyet ile kredi kullanabilir.

Bu çözümler kısa vadede KOBİ yöneticileri için kolay ve avantajlı çözümler olsa da 2013 yılına kadar bankaların %41'inin, 2013'ten sonra ise bankaların %29'unun ileri düzey yöntemlere geçecekleri göz önüne alındığında, orta ve uzun vadede KOBİ'ler için avantajı olan hususlar ortadan kalkacaktır.

Basel II kriterleri her değişim sürecinde olduğu gibi fırsatları ve tehditleri bünyesinde barındırmaktadır. Basel II kriterlerine daha erken ve daha iyi uyum sağlayan KOBİ'lerin rekabet avantajı elde etmeleri bu değişim sürecinin açığa çıkardığı fırsatlardan sayılırken;

kayıt dışılığın yüksekliği ve UFRS'ye uyumsuz muhasebe sistemleri nedeniyle yüksek derecelendirme notu alamama riski ve kalifiye insan kaynağı yetiştirme maliyeti ile dış derecelendirme faaliyetlerinin getireceği maliyetler bu sũrecin oluşturduğu başlıca tehditlerdir.

Kurumsal yũnetiřim ilkelerine ȃnem vermek, bilanço yapılarını UFRS ile uyumlu hale getirmek, sermaye yapısını gũçlendirerek iyi derecelendirme notuna sahip olmak, Basel II'de bahsi geçen teminat yapısına uyum sağlamak, raporlama ve veritabanı oluşturma konularında uzman nitelikli insan kaynağına yatırım yapmak gibi ȃnlemler alan KOBİ yũneticileri bu sũrete diğer firmalara gȃre rekabet avantajı sağlayacaklardır.

KAYNAKÇA

Aksoy T., Basel II ve İç Kontrol Sistemleri, Antalya SMMM Odası, 2007.

Aras G., "Basel II Uygulamasının KOBİ'lere Etkileri ve Geçiş Süreci", Friedrich Vakfı ve Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından düzenlenen çalıştayda sunulan tebliğ, 2005.

BDDK, Basel-II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR) Değerlendirme Raporu, 2004.

BDDK, 10 Soruda Yeni Sermaye Uzlaşısı (Basel-II), 2005(a).

BDDK, Basel-II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci, 2005(b).

BDDK, Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Risk Verilerine İlişkin Bir Değerlendirme, 2005(c).

BDDK, Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üçlü Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme, 2005(d).

BDDK, Basel 2 İkinci Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR2) Değerlendirme Raporu, 2007(a).

BDDK, Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Çerçeve Kapsamlı Versiyon, 2007(b).

BDDK, Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu (Şubat 2010), 2010.

BDDK, 23.07.2007 tarihli Basın Açıklaması, 2007.

BDDK, 25.06.2008 tarihli Basın Açıklaması, 2008.

Bilgin T., BDDK 2008 Yılı Bütçesi Hakkındaki Sunum, 2007.

Candan H., Özün A., Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2009.

Değirmenci N., Sermaye Yeterliliği Konusunda Basel Standartları ve Seçilmiş Bazı Ülkelerdeki Uygulamaların Değerlendirilmesi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, 2003, Uzmanlık Yeterlilik Tezi. Erişim Tarihi:09.11.2009
(<http://www.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/nihaldegirmenci.htm>).

Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council, 14.06.2006

Directive 2006/49/EC of the European Parliament and of the Council, 14.06.2006

Fitch Rating A.Ş., Fitch Notları ve Not Tanımları. Erişim Tarihi: 02.02.2010
(www.fitchratings.com.tr/ftp/notlar/fnt_21.pdf).

Geçer T., "Basel II ve Kredi Riski: Kaos İçindeki Düzen", Active Bankacılık ve Finans Dergisi, s.38, 2004. Erişim Tarihi:15.04.2010
(http://www.makalem.com/Search/ArticleDetails.asp?nARTICLE_id=3421).

Geiger H., Regulating and Supervising Operational Risk for Banks, 2000. Erişim Tarihi: 15.04.2010 (www.isb.uzh.ch/publikationen/pdf/publ_850.pdf).

<http://www.bis.org/about/history.htm>, Erişim Tarihi: 18.04.2010.

http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/2risk.doc, Erişim Tarihi: 20.04.2010
(http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Banka_Listesi.aspx).

Kaval H., Bankalarda Risk Yönetimi, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2000.

KOSGEB, 2008-2012 Stratejik Planı, tarih yok. Erişim Tarihi: 17.04.2010
(http://www.kosgeb.gov.tr/UserFiles/File/PlanVeRaporlar/KOSGEB_STRATEJIK_PLANI_2008-2012.pdf)

Küçüközmen C.Ç., Mazıbaş M., Yüksel A., Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel-II), 2004. Erişim Tarihi : 17.04.2010
(www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1306Impact-Studies.pdf).

Leblebici Teker D., Ülengin B., "Bankacılıkta Operasyonel Risk Ölçüm Modellerinin Türk Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir Bankaya Uygulanması", İTÜ Dergisi, C.2, S.1, 2005, 13-24

Metzger M, "Benefit for Developing Countries?", BIF Working Papers on Financial Markets, 2004. Erişim Tarihi:19.02.2010 (http://attac-typo.heinlein-support.de/extern/finanzmarkt-cd/texte_abc/m/metzger_bif_workingpaper.pdf)

Ökmen O., Basel Uzlaşmalarının Yetersizliği ve Bankalara Alternatif Modeller, Kora Yayın, İstanbul, 2005.

Önal Y., Doğanlar M., Canbaş S., "Döviz Kuru Riskinin Özel Türk Bankalarının Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisinin Araştırılması", İMKB Dergisi, C.6, S.22, 2002, 17-33.

Resmi Gazete, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Program, 31.12.2008 tarih ve 27097 sayılı.

Resmi Gazete, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 01.11.2006 tarih ve 26333 sayılı.

Resmi Gazete, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, 18.11.2005 tarih ve 25997 sayılı.

S&P Türkiye'nin Notu. Erişim Tarihi:21.02.2010
(<http://www.standardandpoors.com/ratings/articles/en/us/?assetID=1245214509131>).

TCMB, Sektör Bilançoları, Ankara, 2009. Erişim Tarihi:22.03.2010
(<http://www2.tcmb.gov.tr/sector/anamenu.htm>).

Teker S., Bolgün K.E., Akçay M.B., "Banka Sermaye Yeterliliği: Basel II Standartlarının Bir Türk Bankasına Uygulanması", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C.3, S.12, 2005, 42-54.

- Tuncer E., “Basel II Gerekliliklerinden Bir Diğeri; ‘İçsel Sermaye Değerlendirme Süreci Oluşturma Zorunluluğu””, Bankacılar Dergisi, s.60, 2006, 49-57.
- Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılar Dergisi, Özel Sayı: Basel II Çalışma Raporları, s.58, 2006.
- Türkiye Düzenli İlerleme Raporu 2007, (COM(2006) 663), 2007. Erişim Tarihi: 20.10.2009 (<http://www.abgs.gov.tr>).
- Türkiye Düzenli İlerleme Raporu 2008, (COM(2008) 674), 2008. Erişim Tarihi: 20.10.2009 (<http://www.abgs.gov.tr>).
- Türkiye Düzenli İlerleme Raporu 2009, (COM(2009) 533), 2009. Erişim Tarihi: 30.03.2010 (<http://www.abgs.gov.tr>).
- Türkiye'nin En Büyük 100 Özel Şirketi Araştırması, Capital Dergisi, Doğan Burda Dergi Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programı (2007-2013). Erişim Tarihi: 20.10.2009 (<http://www.abgs.gov.tr>).

EKLER

EK1 : Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetime İlişkin Temel Prensipler***Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetim İçin Önkoşullar***

1. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesinin amaçları ve sorumlu oldukları kuruluşlara ilişkin yetkileri açıkça tanımlanmalı, bankacılık gözetim ve denetimi konusunda faaliyetlerine ilişkin bağımsızlığı ve yeterli ölçüde kaynağı bulunmalıdır. Ayrıca, gözetim ve denetim sisteminin, bankaların kuruluş izinleri ve denetimlerinin devamlılığının sağlanmasına, güvenilir ve sağlıklı bir sistem içinde yasalara uyma zorunluluğuna ve denetim elemanlarının yasal olarak korunmasına ilişkin hükümler içeren yasal bir çerçevesi olmalıdır. Elde edilen bilgilerin gözetim ve denetim otoritelerince paylaşılması ve bu tür bilgilerin gizliliği konusuna yasal düzenlemelerde ayrıca yer verilmelidir.

Faaliyet İzni ve Yapı

2. Bankacılık faaliyetlerinde bulunmasına izin verilen ve bu kapsamda denetim ve gözetiminin yapılmasına karar verilen kuruluşların faaliyet alanları açıkça tanımlanmalıdır. Banka ünvanının kullanımı mümkün olduğu ölçüde kontrol altında tutulmalıdır.
3. Bankacılık faaliyetlerinde bulunulmasına izin veren kurumun faaliyet iznine ilişkin esasları belirleme yetkisine ve bunlara uygun olmayan başvuruları reddetme hakkı olmalıdır. Faaliyet iznine ilişkin prosedürde en azından bankanın mülkiyet yapısı, genel müdür ve diğer üst yöneticilerin nitelikleri, faaliyet planı, iç denetim sistemi ve sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde bankanın mali yapısıyla ilgili projeksiyonların değerlendirilmesine yer verilmelidir. Başvuru sahibinin yabancı bir banka olması durumunda ise ait olduğu ülkenin gözetim ve denetim otoritesinin onayının alınması gerekmektedir.

4. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların büyük hissedarlarına ait paylarının ya da bunlar üzerindeki kontrol haklarının el değiştirmesine ilişkin taleplerini inceleme ve reddetme yetkisine sahip olmalıdır.
5. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların önemli büyüklükteki ele geçirme faaliyetlerini ve yatırımlarını inceleme ve bu oluşumların banka için yeni riskler yaratmasına ya da denetimin etkinliğini azaltmasına yol açmaması için gerekli kriterleri belirleme yetkisine sahip olmalıdır.

Bankaların İhtiyatlı Yönetimine İlişkin Düzenlemeler ve Yükümlülükler

6. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların taşıdıkları riskleri karşılayacak şekilde asgari sermaye yükümlülüklerini tanımlamalıdır. Ayrıca, sermayenin banka zararlarını karşılayabilmesine yönelik sermaye alt kalemlerinin tanımlanması gerekmektedir. Uluslararası alanda faaliyet gösteren bankalar için bu standart Basel Komite'nin belirlediği Sermaye Yeterliliği Rasyosu'nun altında olmamalıdır.
7. Gözetim ve denetim sistemlerinin en önemli özelliklerinden birisi bankaların kredi verme, yatırım yapma, kredi ve yatırım portföylerini yönetmelerine ilişkin politika, yöntem ve uygulamalarının bağımsız olarak değerlendirilebilmesidir.
8. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların aktif kalitesi ve kredi karşılıklarının yeterliliğinin değerlendirilmesine ilişkin oluşturduğu politikaları ve kullandığı yöntemleri yeterli bulmalıdır.
9. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların portföylerindeki yoğunlaşmayı belirlemelerine olanak verecek yeterli kapasitede bilgi iletişim ağına sahip oldukları konusunda tatmin olmalıdır. Ayrıca, gözetim ve denetim otoritesi bir kişi ya da gruba verilebilecek kredilerin sınırlandırılmasına ilişkin esasları belirleme yetkisine sahip olmalıdır.

10. Bankaların birbiriyle bağlantılı kuruluşlara verdikleri krediler nedeniyle artabilecek zararlardan korunabilmesi için bankacılık gözetim ve denetim otoritesi bankaların söz konusu bu kuruluşları sürekli gözetim altında bulundurmalarına imkan verecek gerekli düzenlemeleri oluşturmalıdır. Ayrıca, bu riskleri kontrol altına alabilmek ve bilançoya yayılmasını önlemek için bankaların gerekli önlemleri almalarını sağlamalıdır.
11. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların uluslararası kredilendirme ve yatırım faaliyetlerine ilişkin olarak ülke ve transfer risklerinin saptanması, izlenmesi ve kontrol edilmesine ilişkin yeterli politika ve uygulamalara sahip olduklarından ve söz konusu risklerin karşılanması için yeterli rezervlerinin olduğundan emin olmalıdır.
12. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi bankaların piyasa risklerinin etkin olarak ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesine imkan veren sistemlere sahip olduklarından emin olmalıdır. Piyasa riskine maruz kalındığında, gözetim ve denetim otoritesi üstlenilebilecek piyasa riskine limit getirme ya da sermaye artırımı gibi yaptırımları uygulayabilme yetkisine sahip olmalıdır.
13. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların taşıdıkları tüm risklerini tespit edecek, ölçecek, yönetecek, kontrol edecek, ve bu riskler için yeterli sermayeyi bulunduracak şekilde geniş kapsamlı bir risk yönetimi sistemi (yönetim kurulu ve üst düzey yönetimin izlenme işlevini de içermek üzere) olduğuna ikna olmalıdır.
14. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların faaliyetlerinin yapısına uygun ve yeterli iç kontrollerinin bulunduğundan emin olmalıdır. Söz konusu kontroller yetki ve sorumlulukların paylaşılması, fonksiyonel ayrımlar, fon ödemeleri, aktif-pasif yönetimi, bu işlemlerin mutabakatı ve varlıkların korunmasına ilişkindir. Hem bu iç kontrollere hem de yasal ve idari düzenlemelere uyulup uyulmadığını kontrolü için uygun iç veya bağımsız dış denetimin fonksiyonları belirlenmelidir.

15. Mali sektörde mesleki ve ahlaki yüksek standartların gelişmesi ve bankacılık faaliyetleriyle bilerek ya da bilmeyerek kötüye kullanımların engellenebilmesi için bankacılık gözetim ve denetim otoritesi müşterini tanı prensibinin uygulanmasına yönelik bankaların uygun politika ve uygulamalarının olduğundan emin olmalıdır.

Aralıksız Banka Gözetimi Yöntemleri

16. Bankacılıkta etkin gözetim hem yerinde hem de uzaktan denetimi kapsamalıdır.
17. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların faaliyetlerini tam olarak anlamalı ve banka yönetimiyle düzenli olarak temaslarda bulunmalıdır.
18. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, denetim raporları ve bankalara ait istatistiklerin toplanması, banka bazında ve konsolide olarak analiz edilmesi için uygun araçlara sahip olmalıdır.
19. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bağımsız denetçiler kullanarak ya da yerinde denetim yaparak gözetim bilgilerinin doğruluğunu bağımsız olarak değerlendirebilecek araçlara sahip olmalıdır.
20. Bankacılıkta etkin gözetim ve denetimin gereklerinden birisi de banka gruplarının konsolide bazda denetlenmesi konusunda bankacılık gözetim ve denetim otoritesinin yetkisinin bulunmasıdır.

Bilgi Verme Yükümlülükleri

21. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, her bankanın muhasebe uygulamaları ile uyumlu şekilde bankanın karlılığı ve finansman durumu hakkında doğru ve

yeterli bilgiyi sağlayacak kayıtların mevcut olduğundan ve bankanın bunları gerçek durumlarını yansıtacak şekilde düzenli olarak yayımladığından emin olmalıdır.

Bankacılık Gözetim ve Denetim Otoritesinin Yasal Yetkileri

Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların sermaye yeterliliği yükümlülüğünü yerine getiremez duruma düşmeleri, yasal düzenlemelere aykırı davranışları ya da mevduat sahiplerinin menfaatlerine yönelik herhangi bir şekilde tehdit oluşturmaları halinde düzenleyici tedbirler alma yetkisine sahip olmalıdır.

Sınır Ötesi Bankacılık

22. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, bankaların yabancı ülkelerdeki şubeleri, ortaklıkları ve iştiraklerince yürütülen işlemlerinin temel prensiplere uygunluğu ve ihtiyatlı yönetimi konusunda gereken yaptırımları uygulayarak, global konsolide denetimin gereklerini yerine getirmelidir.
23. Konsolide gözetim ve denetimin temeli, ev sahibi ülkenin yetkili otoriteleri başta olmak üzere, tüm gözetim ve denetim otoriteleri ile temaslarda bulunmak ve bilgi alışverişini sağlamaktır.
24. Bankacılık gözetim ve denetim otoritesi, yabancı bankaların ülke içindeki faaliyetlerine ilişkin olarak, yerel bankalara uygulanan aynı yüksek standartları aramalıdır. Konsolide bazda gözetim ve denetimin yapılabilmesi için söz konusu yabancı bankaların ait oldukları ülke otoriteleri ile bilgi paylaşımı yetkisine de sahip olmalıdır.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : **Kemal GÜR SOY**
Doğum Tarihi ve Yeri : **08.06.1981 - Antalya**
Medeni Durumu : **Bekar**
Eğitim Durumu
Mezun Olduğu Lise : **Metin Nuran Çakallıklı Anadolu Lisesi**
Lisans Diploması : **Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü**
Yabancı Dil / Diller : **İngilizce, Almanca**
Bilimsel Faaliyetler

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler : **TR06.04.01/03-035 sayılı EUi Project, 2009, Gönüllü Proje Asistanı**
Çalıştığı Kurumlar : **Vizyon S.M.M.M. & Denetim Hizmetleri**

Adres : **Muratpaşa Mh. 568 Sk. No:3/4-5 Antalya**
Tel. no : **0 242 247 58 97**